

II RIIGIKOGU

6. istungjärk.

Protokoll nr. 156 (32). 1924. a.

II Riigikogu koosolek 13. novembril
1924 a. kell 10 hom.

Kokku on tulnud 82 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: rahaminister **O. Strandman**, töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**, kohtuminister **R. Gabrel**, teedeminister **K. Kark**, wälisminister **K. R. Pusta**, sõjaminister **H. Kurwits**.

P ä e w a k o r d :

1. L. Johanson'i küsimine Wabariigi Walitsusele tööpuuduse asjus.

2. L. Johanson'i küsimine töö-hoolekandeministrile Wene-Balti laewatehases tööliste palga wäljamaksmata jätmise asjus.

3. M. Martna küsimised Wabariigi Walitsusele korteripuuduse lahendamise asjus.

4. L. Johanson'i, P. Schütz'i ja J. Woiman'i arupärimise-ettepanek põllutöoministrile Jõgeweste wallas wäikemaarentnikkudelt eluasemete eest kõrge rendi wõtmise ja neilt eluasemete-pidajailt heinamaade ärawõtmise kohta.

5. Koosseisu komisjoni ettepanek Riigikogu liigete J. Jürna ja J. Welt'i wahiallawõtmise asjas.

6. Koosseisu komisjoni ettepanek Riigikogu liikme M. Pikkur'i wahiallajätmise asjas.

7. Eesti ja Põhja-Ameerika-Ühisriikide wahelise rahatransfertide wahetamise kokkuleppe kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

8. Eesti ja Rootsi wahel waimuhaigete asjus sõlmitud kokkuleppe kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

9. Wõimumärkide ja Wabaduse Risti kaitseseadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

10. Kaubandus-tööstuskoja seadus — üldkomisjoni ettepanek.

11. Kaubandus-tööstuskoja elluwiiamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

12. Tulumaksu- muudatuste seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

13. Tulumaksu- seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

14. Tulumaksu-seaduse osalise muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

15. Transiidi wabaduse konwentsiooni ja põhimääruste kinnitamise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

16. Riigi 1924 a. kulude lisaelarwe nr. 2 — III lugemisel.

17. Walga linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus — III lugemisel.

18. Riigiasutuste töö koondamise seaduse täiendamise seadus — III lugemisel.

19. Seadus eraadwokaatide kohta — III lugemisel.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma**.

Sekretääri kohal abisekretäär **O. Koster**, pärast abisekretäär **J. Wain**.

Koosolek algab kell 10.20 min.

1. Päewakorra Juhataja **K. täiendamine. Wirma**: Awan Riigikogu koosoleku.

J. Woiman (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Nagu kuulda, esitatakse Riigikogule lähemal ajal riigi eelarwe. Eelmiste aastate kogemuste järele on teada, et eelarwe arutamise puhul Riigikogu oma töö katkestab ja asub eelarwe arutamise juurde. Kuna aga väga tarwilik on mõnda seadust enne eelarwe wastuwõtmist käesolewal aastal wastu wõtta, sellepärast teen ettepaneku, wõtta 10-ks päewakorra-punktiks hoolekandeseadus, mis kiire iseloomuga. See oleks pärast wõimumärkide ja Wabaduse Risti kaitse-seadust.

J. Piiskar (is.): Mina teen ettepaneku, wõtta 1-seks päewakorra-punktiks 16-nes päewakorra-punkt, — riigi 1924 a. kulude lisaelarwe nr. 2. See on iseene-sest väga lihtne seadus ja ei wõta kuigi kaua aega, sest ta on kolmandal lugemisel. Teisest küljest on see kiire iseloomuga, ja ma kardan, et kui see 16-aks

päewakorra-punktiks jääb, siis see enam ette ei tule. (A. Anderkopp, tõer.: Wiendaks päewakorra-punktiks. Meil on täna arupärimiskoosolek.) Soowitakse 5-aks päewakorra-punktiks wõtta? Minul ei oleks selle wastu midagi, kuid ma kardan, et wiies päewakorra-punkt wälja jääb, sest ma ei näe siin rahaasjanduse komisjoni esimeest ja mina pean kahjuks ära minema: olen kohtu kutsutud praeguse protsessi puhul. Kardan, et lisaeelarwe sellepärast aruandja puudusel ära jääb. Sellepärast jään oma ettepaneku juurde.

K. Kornel (rhw.): Austatud Riigikogu liikmed! Täna koosoleku päewakorras on kaks väga kiire iseloomuga seadust, nimelt 10-a ja 11-a päewakorra-punkti all olewad seadused, need on kaubandus-tööstuskoja seadus ja kaubandus-tööstuskoja elluviimise seadus. Nende seaduste rutulikkus peaks selge olema. Pärast seda, kui meil juba Eesti-Wene kaubandus-tööstuskoda on asutatud, oleme meie sattunud loomuwastasesse seisukorda, et meil on küll riikide wahel kaubanduskoda olemas, kuid oma enese koda meil weel ei ole. Sellepärast waidlen mina nende ettepanekute wastu, mis päewakorra muutmiseks tehtud, ja mis nende kahe kiire iseloomuga seaduse arutamisel wiivituse tooks.

Juhataja **K. Wirma**: Ettepanekud päewakorra täiendamiseks on järgmised: Rkl. Woiman'i poolt — wõtta hoolekandeseadus päewakorra 10-aks punktiks ja teiseks — rkl. Piiskar'i ettepanek — wõtta 16-nes päewakorra-punkt 1-seks päewakorra-punktiks.

Mina saan nii aru, et kui rkl. Woiman'i ettepanek wõetakse wastu, ja hoolekandeseadus tuleks 10-aks punktiks ja rkl. Piiskar'i ettepanek — 1-seks punktiks, siis wastawalt läheb päewakorra-punktide arw teiseks. Nii ei oleks takistust ettepanekuid hääletamisele panna sisseandmise järjekorras. Asun rkl. Woiman'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 24 häält, wastu — 22, seega ettepanek wastu wõetud.

Asun rkl. Piiskar'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Seega on päewakord kindlaks määratud. Sõna on sekretäriil teadaandmiseks.

2. Teadaandmine Sekretäär **O. Küssimise kohta, Köster**: Kodukorra mallele käiku ei § 95 põhjal ei ole antud kodukorra § 95 põhjal. käiku antud rkl. Johanson'i küsimisele 12. skp.

3. Riigi 1924. a. Rahaasjanduse kulude lisaeelarwe nr. 2 — andja J. Piiskar III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Piiskar** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu peal kirija tekst.

Riigi 1924. a. kulude lisaeelarwe nr. 2.

I osa.

Wähendamine.

Erakorralised kulud.

HARIDUSMINISTEERIUM.

Peatükk IV.

Teaduse- ja kunstiosakond.

Tartu ülikool.

§ 1. Ehitused, ümber- ja juurdeehitused Mk. 5.500.000.—

II osa.

Suurendamine.

Erakorralised kulud.

HARIDUSMINISTEERIUM.

Peatükk IV.

Teaduse- ja kunstiosakond.

Tartu ülikool.

Tartu ülikoolile kin- niswara omandamiseks Mk. 5.500.000.—

III osa.

Käesolew riigi 1924 a. kulude lisaeelarwe nr. 2 hakkab maksma tema wastu wõtmisega.

Juhataja **K. Wirma**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **J. Piiskar**: Teen ettepaneku, käesolew seadus wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

4. L. Johanson'i küsimine Wabariigi Walitsusele tööpuuduse asjus ja töö-hoolekandeministri wastamine küsimise peale.

L. Johanson (sd.) (loeb):

1) Kas on Wabariigi Walitsusel teada, et Eestis, eriti tööstusraioonides, tööpuudus järjest kaswab?

2) Missuguseid abinõusid tahab Wabariigi Walitsus tööpuuduse vähendamiseks tarwitusele wõtta?

3) Kuna esitatakse Riigikogule tööpuuduse wastu kinnitamise seadus?

Töö - hoolekandeminister **Chr. Kaarna**: Austatud Riigikogu liikmed! Härra Johanson'i küsimise peale tööpuuduse asjus oleks minul Wabariigi Walitsuse nimel järgmist teatada: Walitsusele on tööpuuduse ulatus teada. Tööpuuduse vähendamiseks korraldab Wabariigi Walitsus oma organide ja omawalitsuste kaudu töid. Ühiskondlikud tööd on juba alganud Tallinnas, tulewa nädala algul algawad Narwas. Teistes kohtades, kus tööpuudusega tegemist, on tarwilikud eeltööd, kas juba tehtud wõi nende tegemine käsil. Tööpuuduse wastu kinnitamise seadus on töö-hoolekandeministeriumis väljatöötamisel. Arwatawasti detsembrikuul wõib ta jõuda walitsusesse. (L. Johanson, sd.: Palju inimesi mahutatakse ühiskondlikkude tööde tegemiseks.) Kui palju mahutatakse, selle peale wõin nii palju wastata, et praeguste andmete ja wõimaluste järele on meil wõimalik tööd anda kõigile töötatöölisele niihästi Tallinnas, kui ka teistes linnades. (L. Johanson, sd.: Tähendab, arwusid Teie ei tea.) Siin on tegemist mitte sadadega, waid märksa suurema arwuga. Millal walitsus seaduseelnõu läbi suudab waa-

data, seda praegu öelda ei saa. (L. Johanson, sd.: Esitame arupärimise, siis saab wastuse.)

5. L. Johanson'i küsimine töö-hoolekandeministrile Wene-Balti laewatehases tööliste palga wäljamaksmata jätmise asjus ja töö-hoolekandeministri wastamine küsimise peale.

L. Johanson (sd.) (loeb):

1) Kas on tööhoolekandeministril teada, et Wene-Balti laewatehases on umbes 400 töölisele tööpalk osalt juba septembrikuust alates wälja maksmata?

2) Kui on teada, kas ja missuguseid samme tahab tööhoolekandeminister selleks astuda, et töölised oma teenitud tööpalka kätte saaksid?

Töö - hoolekandeminister **Chr. Kaarna**: On teada, et Wene-Balti laewatehases töölistele tööpalk osalt juba septembrikuust alates wälja maksmata on, on teada ka need põhjused, mikspärast ei ole suudetud tähtajal palka wälja maksta. Töö-hoolekandeministeriumil ei ole mingisuguseid wõimalusi tööliste palgamaksmist oma peale wõtta ega allikaid näidata, kust töölised oma palga õigel ajal kätte wõiksid saada. Töölisesitajad on mitmel puhul töö-hoolekandeministeriumis käinud ja neile on seletatud, mis neil siis teha tuleb, kui nemad kauem oodata ei taha.

6. M. Martna küsimised Wabariigi Walitsusele korteripuuduse lahendamise asjus.

M. Martna (sd.) (loeb):

1. Omal ajal on hulk raudteelaste perekondi nõndanimetatud „punastesse kasarmutesse“ elama juhatatud. Nüüd aga olla sõjaministerium neid korterid enesele nõudma hakanud. Kui nõnda on, kuhu mõtleb walitsus siis mainitud raudteeteenijad oma perekondadega paigutada?

2. Kas sõjawäe walitsus oma ametnikkude jaoks korterikriisi lahendamiseks uusi elumaju ehitada ei kawatse?

3. Kas on tõsi, et raudteeteenijate korteripuuduse pärast ehitatud uusi korterid, milleks erikrediite määrati, kawatsetakse teistele, see on, mitte raudteelastele anda?

4. Missugused on Wabariigi Walitsuse kawatsused korterikriisi lahendamise suunas.

7. L. Johanson'i, P. Schütz'i ja J. Woiman'i arupärimisettepanek põllutööministrile Jõgeweste wallas wäikemaarentnikkudelt eluasemete eest kõrge rendi wõtmise ja neilt eluasemete-pidajailt heinamaade ärawõtmise kohta.

(Arupärimisettepaneku tekst:

„Jõgeweste wallas Parwel on kümme wakamaalist wäikema rendikohta. Neil eluasemetel on elanikud-töölised — asunud 13—28 aastat. Maa said Jõgeweste mõisast, hooned eluasemetele ehitasid ise. Maa

on liiwane. Rent maa eest on korralikult tasutud. Kuigi neil pidajail oli isegi liig wähe maad, siiski wõttis ringkonnawalitseja 20. juunil 1924. a. neilt heinamaa ära ja andis selle kasutamiseks algkooli õpetajale, kellel juba isegi 24 wakamaaline krunt ühes wastawa heinamaaga kasutada on. Sellest aga oli weel wähe. 22. oktoobril, sel aastal käsutati eluasemete-pidajad ringkonnawalitseja juurde ja teatati, et neil tuleb 1924/1925 a. ühe wakamaa eest (ilma heinamaata) maksta:

Loosil 6100 m. wakamaa rent ja 3050 marka kautsjoni.

Didrikul 3100 m. wakamaa rent ja 1550 m. kautsjoni.

Poolil 3100 m. wakamaa rent ja 1550 marka kautsjoni.

Kriisil 3100 m. wakamaa rent ja 1550 marka kautsjoni.

Krausil 5600 m. wakamaa rent ja 2800 marka kautsjoni.

Jüri Sokkil 2000 m. $\frac{1}{2}$ wakamaa rent ja 1000 marka kautsjoni.

Meltsasil 6500 m. wakamaa rent ja 3250 marka kautsjoni.

Kolinil 6500 m. wakamaa rent ja 3250 marka kautsjoni.

Jaan Sokkil 4700 m. $\frac{3}{4}$ wakamaa rent ja 2350 marka kautsjoni.

Kuna sarnane rent liig kõrge ja põhjendamatu on, pöörame põllutööministri poole järgmiste küsimistega:

1) Kas on põllutööministril teada, et Jõgeweste wallas riigi kätte wõetud Jõgeweste mõisa põlistelt rentnikkudelt heinamaad ära on wõetud ja järele jäetud maa eest wõetakse renti 3100—6500 marka wakamaa;

2) Kui on teada, siis — kas kawatseb põllutööminister sarnaseid korraldusi ära muuta, määrates eluasemete pidajale töölistele jõukohast ja õiglasemat renti ning andes neile tagasi heinamaad, mis ära wõetud?

Tallinnas, 11. nowembril 1924. a.

L. Johanson.
P. Schütz.
J. Woiman.“)

P. Schütz (sd.): Wäga austatud Riigikogu liikmed! Kõneall olewa arupärimise põhjendamiseks on minul ette kanda järgmist: Mõnikümmend aastat tagasi lubas Jõgeweste mõisa endine omanik mõnel oma truul teenijal ja töölisel kõlbmata karjamaa liiwasele kallakule eluasemed üles ehitada ja andis ka lapikese heinamaad juurde. Need maksid selle eest mõisahärrale mõõdukat renti, mis neile üle jõu ei käinud. Mõisate riigistamisega arwati need popsnikud riigirentnikkudeks ja nemad maksid riigile 112 marka wakamaa eest aastas renti, mis ka üsna loomulik näis olewat, sest wõrreldes asunikude rendiga, ei wõinud ometi selle kõlbmata liiwaäärekese eest rohkem renti nõuda. Need popsnikud maksid 1919—1924 aastani oma rendi korralikult ära ja täitsid nende peale pandawad naturaalkohustused, nagu teede korrahoidmine ja küüdikorrad.

Käesolewa aasta sügisel arwas aga kohalik ringkonnawalitseja, et niisugune õiguslik wahekorid nende rahulikkude popsnikkude ja põllutööministeeriumi wahel enam edasi kesta ei tohi. Ja nii käsutas Walgamaa II ringkonnawalitseja käesolewa aasta 22. oktoobril need popsnikud enese juurde, ja andis neile teada, et neil tuleb 1924./1925. a. maksta ühe wakamaa eest endise 112 marga asemel renti —

Meltsas'el 6500 marka ja kautsjoni 3250.
Robin'il 6500 „ „ „ 3250.

Jaan Sokk'al 4700 wähem kui wakamaa eest, kautsjoni 2350.

Jüri Sokk'al 2000 poole wakamaa eest, kautsjoni 1000.

Loos'il 6100 poole wakamaa eest, kautsjoni 3050.

Didrik, Pool ja Kriisa 3100 igalühel ja kautsjoni 1150.

Kraus'il 5600 marka renti ja 2800 marka kautsjoni.

Peale selle anti neile teada, et neilt heinamaa ära võetakse, kuna see heinamaa anti kahele kohalikule kooliõpetajale tarvitada, kellel juba enne 24-wakamaaline krunt wastawa heinamaaga käes oli.

Ma usun, igal Riigikogu liikmel on selge, et need endised mõisateenijad ja töölised, kes omale liiwasele karjamaa äärekesele eluasemed üles on ehitanud, mis ainult neile ja nende perekondadele peawarju võimaldavad ja kes endid päewatööga elatawad, niisugust renti maksta ei suuda, ka ei ole niisuguse pöörase kõrge rendi määramine ei moraalselt ega õiguslikult millegagi põhjendatud. Ei wõi ju ometi waeselt päewatööliselt, kel see maaääreke ainult eluaseme platsiks on, kuna ta sellest ometi mingisugust tulu sisse ei saa, renti 6500 marka nõuda, kuna sealsamas kõrwal asunik, kelle mõisasüdamest head põllumaad — normaal talu käes on — kõigest 300 marka wakamaast maksab. See ei ole enam maareformi õiglane teostamine, waid sellega tahetakse sihikindlalt laialistes rahwakihtides rahulolematust ellu kutsuda, et sellega uusi kommuniste produtserida, kes meie riigikorra õõnestamist wõiksid jätkata, sest nüüd on juba suurem osa kommunistidest arreteeritud ja wist kardetakse, et kaitsepolitsei jääb ilma tööta.

Et niisugune rendimääramine mitte õiglane ei ole, sellepärast panen ette käesolew arupärimine wastu wõtta.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Arupärimist toetawad 28 Riigikogu liiget, seega on arupärimine wastu wõetud.

Riigikogu järgmise päewakorra-punkti juurde ei saa minna, sest aruandja pole kohal. Ka üle järgmise päewakorra-punkti kohta pole aruandja kohal, siis läheb Riigikogu kaheksanda päewakorra-punkti juurde.

8. Eesti ja Põhja-Ameerika-Ühisriikide wahelise rahatransfertide wahetamise kokkuleppe kinnitamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **A. Anderkopp**: Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette kinnitada „Eesti ja

Põhja-Ameerika-Ühisriikide wahelise rahatransfertide wahetamise kokkuleppe kinnitamise seaduse“ lõpulik re-

daktsioon Riigikogus kolmandal lugemisel wastuwõetud kujul ühes järgmise muudatusega: § 2, esimene rida: Kokkuleppe tekst ühes temale kuuluwate, peab olema, ühes tema juurde kuuluwate, sest see on keeleliselt parem ja selgem.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on parandus wastu wõetud.

9. Eesti ja Rootsi wahel waimuhaigete asjus sõmitud kokkuleppe kinnitamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **A. Anderkopp**: Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette kinnitada „Eesti ja Rootsi wahel waimu-

haigete asjus sõmitud kokkuleppe kinnitamise seaduse“ lõpulik redaktsioon ilma muudatusteta Riigikogu poolt kolmandal lugemisel wastuwõetud kujul.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

10. Wõimumärkide ja Wabaduse Risti kaitseseadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **A. Anderkopp**: Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette kinnitada „Wõimumärkide ja Wabaduse Risti kaitseseaduse“

redaktsioon Riigikogus kolmandal lugemisel wastuwõetud kujul ühes järgmiste muudatustega:

1. I jagu teine lõige: tahtliselt, peab olema tahtlikult, mis sellele mõttele loomulikult rohkem wastab ja

2. I jagu kuues lõige: eraldada iseseiswasse ritta sõnad: „siis karistatakse süüdlast:“ sellepärast, et wiimane lause käib kahe eelmise lause kohta, kuna aga tekstis, mis Riigikogu poolt III lugemisel wastu wõetud, näib, nagu wõiks see käia wiimase lause kohta.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) I jaos tehtud parandused on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Anderkopp**: Kolmandaks paneb ette redaktsiooni komisjon: III jagu, esimene rida: kaotawad maksuwuse asemele wõtta tühistu w a d,

nimelt alustel, nagu see meil kohtupraktises rohkem tarwitusel.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on parandus wastu wõetud. Sellega on kõik redaktsiooni komisjoni parandused wastu wõetud.

11. Hoolekandeseadus — Töökaitse komisjoni aruandja **L. Johanson** (loeb): Hoolekandeseadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on pealkiri wastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** (loeb):

I. osa.

I. Peatükk.

Üldmäärused.

§ 1. Hoolekande alla kuuluvad kõik isikud, kes puudust kannatawad wõi hoolekandelist abi wajawad ähwardawa puuduse eemale tõrjumiseks.

Eriti kuuluvad hoolekande alla:

- 1) täielikud waesedlapsed;
- 2) lapsed, kellel isa wõi ema küll elus, kuid ei suuda omi lapsi kaswatada;
- 3) wanematelt ja eestkostjatelt käesolewas seaduses näidatud põhjustel ärawõetud lapsed;
- 4) mahajäetud ja leitud lapsed;
- 5) lapsed, kelle waimlist, kehalist wõi kõlblikku edenemist hädaoht ähwardab;
- 6) puudustkannatajad raskejalgsed ja oma lapsi imetajad emad;
- 7) puudustkannatajad raugad ja teised töowõimetud waesed, kes ennast ise ära elatada ei suuda;
- 8) puudustkannatajad haiged, wigased, nõdrameelsed ja langetõbised;
- 9) idioodid, pimedad, kurdid ja tummad;
- 10) isikud, kes looduslikkude õnnestuste, nagu tulekahju, weeuputuse jne., samuti ka õnnetujuhtumiste, nagu laewa-, raudtee- ja muude õnnestuste läbi elatiswõimaluse kaotanud;
- 11) käesolewa paragrahwi eelmistes punktides nimetatud isikute perekondade töowõimetud liikmed.

W. Linnamägi (krst.): Mina teeksin § 1 kohta paranduse. Nimelt wõtta § 1 esimene lõige järgmises redaktsioonis: „Hoolekande alla kuuluvad kõik isikud, kes terawat puudust kannatawad ja hoolekandelist abi wajawad.“

J. Woiman (sd.): Härra Linnamägi ettepanekuga ei saa mitte nõus olla. Härra Linnamägi tegi ettepaneku, wõtta § 1 etteotsa sõnad: „kes terawat puudust kannatawad“. Noh, härra Linnamägi, missugune on siis teraw puudus ja missugune on puudus? Tehke see mõiste kindlaks ja fikseerige see mõiste seaduses, siis on see parandus wastuwõetaw, muidu ta seda ei ole. Samuti tegi härra Linnamägi ettepaneku, wälja jätta selle lause wiimane osa: „ähwardawa puuduse eemalõrjumiseks.“ Kui Teie selle olulise lause siit kõrwaldate, siis Teie teete need hoolekande kulud kaks wõi kolm korda suuremaks, kui nad praegu on. Juba eelmisel korral juhtisin ma tähelpanu selle peale, et Rootsisis ja Soomes ja üldse wälisriikides, kus hoolekanne on õieti korraldatud, ja nimelt selle põhimõtte järele, et antakse abi ka sel puhul, kui puudustkannatamisesse langemise hädaoht inimest ähwardab. Selle süsteemi järele hoolekande teostamine on andnud neid tagajärgi, et praegu Stokholmis, nagu härra Tamm ette kandis, ja mujal linnades Soomes, protsentuaalselt wõttes, hoolekande kulud eelarwe ja rahwaarwuga wõrreldes palju wäiksemad on kui meil, kuna aga hoolealuste hulk seal palju suurem on. Mis see tähendab? See tähendab seda, et kui õigel ajal hakatakse abi andma, sel ajal, kui ähwardab puuduseselangemise hädaoht, siis on see palju otsustarbekohasem ja mõjub õige tuntawalt selleks kaasa, et inimene mitte puudusesse ei lange ja omal jõul edasi saab. See wäike summa, mis esialgu antakse puudustkannatamisesse langemise hädaohtu eemalõrjumiseks, see wäikene summa-kene mõjub selleks kaasa, et pärast see inimene hoolekande alla enam ei tule, ja sellega oleks õige suured kulud kokku hoitud. Mina arwan, härra Linnamägi, kui Teie tõsiselt selle üle järele mõtlete, siis Teie leiata ise, et Teie ettepanek hoolekande kulude suurendamiseks mõjub rohkem kaasa kui selle wähenamiseks.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja L. Johanson: Komisjoni redaktsioonis kõlawad need read, mida härra Linnamägi muuta tahab, järgmiselt: „Hoolekande alla kuuluvad kõik isikud, kes abi wajawad ähwardawa puuduse eemaletõrjumiseks.“ Oleks ju arusaadaw olnud, kui härra Linnamägi oleks ettepaneku teinud, et wälja jätta sõnad: „ähwardawa puuduse eemaletõrjumiseks.“ Siis see paragrahw oleks wõinud kuju wõtta, et hoolekande alla kuuluvad kõik isikud, kes puudust kannatawad wõi hoolekandelist abi wajawad. Ja see, wõib olla, oleks isegi wastuwõetaw olnud, sest lõppude-lõpuks, missugusel kujul abi antakse, missugusel korral hoolekandelist abi kodanikud wõiwad saada, seda määrawad ära järgmised peatükid ja paragrahwid. Härra Linnamägi on aga ettepaneku teinud, et hoolekande alla kuuluvad kõik isikud, kes terawat puudust kannatawad ja hoolekandelist abi wajawad. See sõna „teraw“ juba keelisel ei ole wastuwõetaw, sest ei saa mitte öelda „teraw puudus“, samuti kui ei saa öelda „teraw rikkus“. Siin oleks tulnud mõni teine sõna walida. Nii et juba keelisel on see wastuwõetaw. (J. Holberg, põl.: Üks wäike puudus.)

Juhataja K. Wirma: Rkl. Linnamägi poolt on ettepanek tehtud, wõtta § 1 esimene lõige järgmises redaktsioonis: „Hoolekande alla kuuluvad kõik isikud, kes terawat puudust kannatawad ja hoolekandelist abi wajawad.“ Panen selle ettepaneku hääletamisele (Hääletatakse.) Nähtaw enamus on wastu. (Hüüded: Ära luge da!) Hääletan uuesti. (Hääletatakse.) (J. Woi-man, sd.: Häbi kristlastele! — J. Holberg, põl.: Mis sa prüksud se all!) Ettepaneku poolt on 21, wastu 27 häält, — seega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 1 hääletamisele komisjoni redaktsioonis. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 1 wastuwõetud.

Aruandja L. Johanson (loeb): § 2. Hoolekannet wõi abiandmist korraldab see walla-, alewi- wõi linna omawalitsus, kelle piirkonnas abitarwitaja abipalumise ajal wiibib.

Ülalnimetatud omawalitsuse asutused on kohustatud abiandmist korraldama ka neile oma piirkonnas wiibijale abitarwita-

jaile, kelle abitarwidusest nemad mõnel muul teel teateid on saanud, olgugi, et nende poole abipalumisega pöördud ei ole.

K. Tamm (põl.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Minu arwates oleks tarwilik omawalitsustele ka mingisuguseid ressurse anda, millega nad wõiksid teatud kulusid katta, mis neile selle seadusega peale pannakse. Meil ei ole selles mõttes weel mingisugust selgust, sest ei ole mõeldaw, et meie riik wõiks kodanikkude maksukoormat tuntawalt suurendada. Ei ole mõeldaw, et riik nendest tuludest, mis temal olemas, ja mis praegu riigi kulude kattedeks lähewad, wäga tuntawa osa ära anda wõiks. Siin on minule küll keegi pahempoolsetest Riigikogu liikmetest tähendanud, et see siiski wõimalik oleks, et riik wõiks oma tuludest teatawa osa ära anda, nimelt, et riik wõiks näiteks riigikaitse peale 500 kunni 800 miljonit aastas wähem kulutada. Aga meie, põllumeeste rühm, oleme arwamisel, et riik riigikaitse arwel seda teha ei tohiks. Nii ei oleks meil siin mingisugust wäljapääseteed, peaksime arutama ja küsima, kust meie need tulud wõtaksime, millega wõiksime omawalitsusi aidata. Siin on wäga mõõdukatest hoolekande kuludest räägitud. Meie rühm on leidnud, et see kulu, mis seaduse teostamine esile kutsub, umbes 1.200.000.000 marka aastas wälja teeb. Ka see ettepanek, mille tegi härra töö-hoolekandeminister, et seadust wõiks kümne aasta pärast maksuma panna, ei ole sugugi otstarbekohane. Raske on prohwet olla ja ette kuulutada, missugustes olukordades meie 10. aasta pärast elame. Kui ministri seisukohale asuda, siis wõiks ka seadusi wälja anda, mis 25. wõi koguni 100. aasta pärast maksuma panna.

Ma teeksin ettepaneku, anda § 2 ja järgmised rahaasjanduse komisjoni seisukohawõtmiseks.

A. Jõeäär (sd.): Riigikogu liige härra Tamm tegi ettepaneku, arutamisel olew seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni läbiwaatamiseks anda. Mina waidlen selle ettepaneku wastu ja arwan, et see ettepanek, kui kodukorra wastane, üldse hääletamisele ei wõiks tulla. Küsimus, missuguses seisukorras seaduseelnõu terwes ulatuses ühte wõi teise komisjoni antud wõib saada, oli pikemal kaalumisel üldkomisjonis. Üld-

kommisjon praegumakswat kodukorda silmas pidades, tuli otsusele, et seaduseelnõu II lugemise juures kodukord praegusel kujul ei võimalda seaduseelnõu terwes ulatuses ühte või teise komisjoni anda. Kodukorra § 51-se järele võib sisulisi parandusi teha seaduseelnõu II lugemisel, kusjuures § 52-se põhjal komisjoni aruandjal ja walitsuse esitajal on õigus nõuda, et parandus läbiwaatamiseks komisjoni antakse. Riigikogu liikme ettepanekul võib paranduse andmist komisjoni ka Riigikogu otsustada, niisugusel juhtumisel lükatakse parandusele kuuluwa seaduseelnõu osa II lugemine edasi, kunni komisjon asja läbi on waadanud. Nii et sarnasel korral, kui kellegi Riigikogu liikme poolt esitatakse II lugemisel üksiku paragrahwi kohta parandus, võiks nõuda selle paranduse andmist komisjoni. Kuid II lugemisel, kui seadus juba esimesel lugemisel wastuwõetawaks tunnistatud oma põhimõtete pooltest ja kui tema sisulisele arutamisele üksikute paragrahwide kaupa juba asutud, ei võiks juttu olla selle seaduseelnõu terwes ulatuses komisjoni andmisest. Pean otsekohe tähendama, et § 52-ses ei ole seaduseelnõude komisjoni andmisest räägitud, kuid § 53 näeb ette, et II ja III lugemise wahel võib seaduseelnõu ühte või teise komisjoni anda. Kuid III lugemisel võib seda eelnõu arutada ainult II lugemisel tehtud paranduste ja algettepanekute piirides. Loomulikult, jälgides kodukorra mõtet, ei saa teisele otsusele tulla, kui sellele...

Juhataja K. Wirma: Palun kõnelejat päewakorra juurde jääda!

A. Jõeäär (sd.): Ma waidlen tehtud ettepaneku wastu seaduseelnõu komisjoni anda, seega olen päewakorra juures.

Juhataja K. Wirma: Teie ei olnud päewakorra juures.

A. Jõeäär (sd.): Minul ei jää siis muud üle, kui katkestada oma kõnet ja esineda protestiga wanematekogus juhataja tegewuse wastu.

J. Woiman (sd.): Härra Tamm kandis ette, et nende rühma kalkulatsooni põhjal läheb hoolekandeseadus riigile umbes 1.200.000.000 marka maksma. Seda rääkisid ka põllumehed juba seaduseelnõu I lugemise juures. Juba I lugemisel ja ka wahelhüüdes härra Tamm'ele küsisin

mina ja küsin nüüd weel kolmas kord, kus on need üksikasjad selle kalkulatsooni kohta. Siin nimetati miljardilisi summasid, ilma et üksikasjaliselt oleks ära tähendatud, mille põhjal nii suured summad on kokku seatud, sellepärast lubage minul selle kalkulatsooni juures kaifeid ja arwamises olla, et teie wõtsite selle summa istudes ja lakke waadates. Mina kandsin eelmine kord põhjalikult ja kindlalt põhjendatud andmed ette, mis on saadud töö-hoolekandeministriumilt ja näitasin teile kindlasti ära, et see hoolekandeseadus uusi kulusid mitte rohkem peale ei pane, kui 324,4 miljonit. Sellejuures tuleb silmas pidada, et need 324,4 miljonit ei lähe mitte ühe aasta jooksul ja ei lähe mitte ainult omawalitsuste käest, waid see summa tuleb linnade, maakondade, waldade ja riigieelarwetest kokku wõetuna. Hoolekandeseadus paneb sarnased kulud peale mitte ühe aasta jooksul, waid 5 aasta jooksul, mille põhjal seda seadust teostatatakse. Weel enam, on ette nähtud, et hoolekandeseadus hakkab maksma alles 1926. aastal, see tähendab, need kulud pannakse peale 6 aasta jooksul ja jagage summa 324,4 miljonit kuue peale, siis teie näete, kuipalju see wälja teeb. Kui teie tähendate, et selle seaduse põhjal satuwad omawalitsused raskesse seisukorda, et wäljapääsemine wõimatu näib olewat ja sel põhjal nõuate, et käesolew seadus antakse rahaasjanduse komisjoni, siis teie näete, et need mõnikümmend miljonit omawalitsusi raskesse seisukorda ei pane. Seda esiteks.

Teiseks, selle seadusega ei saa omawalitsuste maksuseadusi wälja anda, waid omawalitsuste maksuseadused tulewad iseseadusega wälja anda. (Wahelhüüe M. Laarmani, põl. poolt.) Jagage kuue peale, härra Laarman, sisseseadete erakorralised kulud. (K. Tamm, põl.: Kas pärast ei ole kulusid?) Kuulge härra, 325 miljonit läheb 6 aasta jooksul. (M. Laarman, põl.: Miks Teie 6 peale jagate?) Kui Teie hoolekandeseadust läbi ei ole lugenud ja tulate ja hakkate waidlema, siis on tõepoolest raske Teiega waielda. Hoolekandeseadus pannakse 5 aasta jooksul maksma, tähendab, 5 aasta jooksul teostatatakse seda seadusekawa ja selle põhjal läheks erakorralisi kulusid, ma wõtan ainult kokkuwõttes, ei hakka üksikasju ette kandma sellepärast, et ma I lugemisel juba

need ette kandsin, mida Teie wõite minu kõne stenogrammist lugeda ja kui need kalkulatsioonid õiged ei ole, siis olge head, tulge ja lükake nad ümber. Selle seaduse põhjal läheks uute asutuste awamiseks 88 miljonit marka, pidage meeles, uute asutuste awamiseks, sest neid ei awata mitte selle ega tulewa aasta jooksul, waid 5 aasta jooksul ja alles 1931. a. lähewad kõik need 88 miljonit ära. Korralisi kulusid nende asutuste ülewaldamiseks — 66,8 miljonit. See summa suureneb kordkorralt seeläbi, kui palju uusi asutusi juurde awatakse. 1926. a. awatakse kaks uut asutust ja nende kahe asutuse ülewaldamine wõib kõige rohkem maksma minna 7—8 miljonit. Lahitse hoolekande peale läheb 169 miljonit ja kokku teeb see wälja 324,4 miljonit. Waadake, härra Laarman, see summa ei ole sugugi sarnane kohutaw suur summa, et seda ka ühe aasta jooksul ei oleks wõimalik kanda wõtta, kuid, nagu ma juba tähendasin, tuleb see mitme aasta peale jagada. Kui nüüd härrad põllumehed sarnase mitte millegi peal põhjenuwa kalkulatsiooni põhjal tulewad siia demagoogiat tegema, siis on see nende asi, aga mina ütlen, et see mitte millegagi põhjendatud ei ole ja sellepärast waidlen kindlalt härra Tamm'e ettepaneku wastu, sest selleläbi tahetakse ainult hoolekandeseadust maha mätta.

Juhataja K. Wirma: Korra kohta on sõna rkl. Holberg'il.

J. Holberg (põl.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna sees päewakorras on eelpool hoolekandeseadust paar päewakorra-punkti, mis sellepärast wälja jäid, et härrad aruandjad mitte kohapeal ei olnud. Üks nendest päewakorra-punktidest on seda wäärt ja nõnda tähtis, et teda täna otsustamisele peaks wõtma ja nimelt puudutab Riigikogu liigete wäljaandmist, mis läinud neljapäewasel koosolekul otsustati täna ära otsustada. Sellepärast teen ettepaneku, määrata wieminutiline waheaeg, katkestada hoolekandeseaduse arutamine ja pärast waheaega ära otsustada wahelejäanud päewakorra-punktid ja siis jälle jätkata hoolekandeseaduse arutamist.

Juhataja K. Wirma: Ettepanek on tehtud, määrata wieminutiline waheaeg ja pärast waheaega asuda nende päewakorra-punktide arutamisele, mis

wahele jäid, mille järele hoolekandeseaduse arutamine järgneks. (K. Ast, sd.: Ma palun seda ettepanekut lahus hääletada.) Ettepanek on tehtud seda ettepanekut lahus hääletada: 1) waheaja määramine ja 2) küsimus, kas hoolekandeseaduse arutamist katkestada ja wahelejäanud päewakorrapunktide juurde tagasi minna.

L. Johanson (sd.): Mina waidlen selle ettepaneku wastu. See ei ole mitte lubataw, kui aruandjad puuduwad. Tuletaga meelde eelmist koosolekut. Eelmine koosolek lõppes kell 8 ja terve rida seaduseelnõusid oleks läbi arutatud, kui aruandjad kohal oleksid olnud. Täna aruandjad härrad aruandjad jällegi tarwiliuks puududa, kui nende kord on esineda, ja kui nad siia jõuawad, siis, olge head, katkestage päewakorral olewa küsimuse arutamine, lõpetage, tehke waheaeg, et nemad wõiksid õiendada oma asjad ära. Niisugust korda meie ometi sisse seada ei tohi. Kui seadus on arutamisel, siis aruandja peab siin olema.

Juhataja K. Wirma: Ettepanek on tehtud määrata wieminutiline waheaeg. (Hääletatakse.) Poolt on 26 häält, wastu 25 häält, ettepanek on wastu wõetud. Nüüd panen hääletamisele ettepaneku, kas pärast waheaega asuda nende päewakorrapunktide arutamisele, mis wahele jäid. (Hääletatakse.) Nähtawana murega on ettepanek wastu wõetud.

Kuulutan 5-minutilise waheaja.

Waheaeg algab kell 11.20 min.

Pärast waheaega jätkub koosolek kell 11.25 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma**.

Sekretäri kohal abisekretäär **O. Köster**.

Juhataja K. Wirma: Riigikogu koosolek kestab edasi.

12. Koosseisu komisjoni ettepanek Riigikogu liigete J. Jürna ja J. Welt'i wahilallowõtmise asjus.

Eelmisel koosolekul jäi käesolew päewakorrapunkt pooleli. Sõnasoo-wijaid ei ole, lõpusõna on aruandjal. Aruandja lõpusõna ei tarwita. Hääletamisele tulewad koosseisu komisjoni ettepanekud. Esimene

ettepanek: Riigikogu liigete Johannes Jürna'le ja Jaan Welt'ile siseministri poolt 5. septembril 1924. a. määratud 2-kuulise wangistuse ärakandmist põhiseaduse § 49 alusel edasi lükata kunni II Riigikogu wolituste lõpuni. Teine ettepanek: Põhiseaduse § 49 alusel nõusolekut awaldada Riigikogu liigete Johannes Jürna ja Jaan Welt'i wahiallawõtmiseks neile siseministri poolt 5. septembril 1924. a. määratud 2-kuulise wangistuse kandmiseks. Ma kawatsen esiteks hääletamisele panna I ettepaneku ja siis, kui see tagasi lükatakse, tuleb hääletamisele II ettepanek. Ma lähen Riigikogu liikme kaitse seisukohast välja ja sellepärast loen I wariandi kaugeleulatawamaks, kui selle korraga nõus ollakse; wastu ei waielda? Hääletamisele tuleb koosseisu komisjoni ettepanek, Johannes Jürna'le ja Jaan Welt'ile siseministri poolt määratud 2-kuulise wangistuse ärakandmist põhiseaduse § 49 alusel edasi lükata kunni II Riigikogu wolituste lõpuni. (H ä ä l e t a t a k s e.) Nähtawana murega on ettepanek wastu wõetud. Seega on see küsimus otsustatud ja II ettepanek hääletamisele ei tule.

13. Koosseisu komisjoni ettepanek M. J. Jaakson: Mihkel Pikkur'i wahiallajätmise asjus.

Koosseisu komisjoni aruandja Mihkel Pikkur'i süüdistatakse 1) selles, et tema wõttis osa salajasest koosolekust ööl wastu 16. augusti Pärnu linnas, kus Nanilson'i tapmise plaan välja töötati ühiselt Johann Maksim'iga, keda süüdistatakse süüteo kordasaatmises ja teiste isikutega ja 2) selles, et ta warustas Maksim'i 16. oktoobril Pärnust väljasõidul Nanilson'i tapmise otstarbel nagaansüsteemilise rewolwriga, millega Maksim sellesama päewa õhtul korda saatis kuriteo. Süüdistuse tõenduseks on mõlema, nii Maksim'i, kui ka Pikkur'i wastu andmeid olemas. Peasjalikult on ette toodud järgmised andmed: 15. augusti hommikul sõitis Mihkel Pikkur Pärnu, kus sel ajal Pärnu maakonnanõukogu istumised olid. Pikkur'i enese seletuste järele ei ole temal muud asja Pärnus olnud, kui tahtnud laata wadata ja Pärnu maakonnanõukogu kuulata. Pärnust telefoni teel kutsuti sinna ka Maksim. Seal oli Pikkur'i, Maksim'i ja teiste isikute wahel sala nõupidamine ja on olemas andmed, et just nendel nõu-

pidamistel töötati välja Nanilson'i tapmise plaan. 16. augustil õhtuse rongiga, sama rongiga, millega sõitis Pärnust tagasi ka Nanilson, sõitsid tagasi Pikkur, Maksim ja teised. Pikkur läks maha Woltweti jaamas, kuna Maksim, Nanilson ja teised edasi sõitsid, kunni Abja jaamani. Abja jaamast hilja õhtul Abja mõisa poole koju minnes, tapeti Nanilson ja tema surnukehas leiti nagaansüsteemilise rewolwri kuulid, see tähendab, Nanilson tapeti nagaansüsteemilise rewolwriga. Pärast tapmist pandi Pikkur'i juuris läbiotsimine toime ja sealt leiti muu seas nagaansüsteemilise rewolwri kuulid, rewolwrit ennast ei leitud. Küsimise peale, kas temal rewolwrit on olnud wõi mitte, on Pikkur seletanud, et tal sõjaajal on küll rewolwer olnud, kuid juba 1920. a. sõjawäest lahkudes on ta selle sõjawäe kantseelisse ära andnud. Hiljem on siiski tõenduste läbi selgeks tehtud, et Pikkur'il rewolwer on olnud veel 1923. aastal ja koguni veel tänawu aasta kewadel. Rewolwrikuulide kohta, mis tema juurest leiti, on Pikkur seletanud, et need olla jäänud temale sõja ajast, see on 1920. aastast, kuid ekspertiisi läbi on kindlaks tehtud, et üks osa nendest kuulidest on sarnased, mis 1920. a. siin sugugi veel müügil ei olnud, waid alles hiljem ja nimelt 1921. a. Eestis müügilte ilmusid.

Asja uurimine kestab edasi ja kohtu-uuriija teadustab, et on veel uusi andmeid saadud, mille kontroleerimine praegu käsil on. Kaebealuse wahi all pidamisel eeluurimise ajal on kaks otstarbet: 1) et kaebealuselt wõtta wõimalus kuriteo jälgesid segada ja selle läbi uurimist raskendada ja 2) et temalt wõtta wõimalus karistuse kandmisest kõrwale hoidmiseks. Süüdistus Pikkur'i wastu on tõstetud raskes kuriteos. Sellepärast peab kõik abinõud tarwitusele wõtma, et süüteo jälgi kindlaks teha. Sellepärast leiab koosseisu komisjon, et nii ühel kui teisel otstarbel Pikkur'i väljaandmine ei ole otstarbekohane ega õige. Panen koosseisu komisjoni nimel ette lubada kohtuwõimudele wahialla jätta Riigikogu liiget Mihkel Pikkur'i.

K. Ast (sd.): Austatud härrad Riigikogu liikmed! Sotsialistlikkudel rühmadel on kommunistlikkude rahwasaadikute väljaandmise puhul mitmesuguste protsesside ajal eriseisukohad olnud, selle järele, missugune süüdistus kellegi rahwa-

saadiku kohta tõstetud. Käesolew juhtumine läheb aga sootu oma loomu poolt lahku sennistest sellelaadilistest ettepanekutest. Kui meil näiteks wäga raske oli pooldada wäljaandmist nende Riigikogu liigete puhul, keda süüdistati ainult sarnaste töölisorganisatsioonide tegewusest osawõtmises, kes enda lipukirjaks ja tegewuskawaks olid wõtnud kolmanda internatsionaali põhimõtted, siis ei wõi meie käesolewal juhtumisel ühtki kaitsewat sõna öelda rkl. Pikkur'i kohta, kelle wastu süüdistus on tõstetud, et tema üks rkl. Nanilson'i tapmise kaassüüdlastest, kaasaaitajatest ja wõib olla ka kordasaatjatest oli. Koosseisu komisjoni liigetena oli minul ja minu rühmaseltsimehel Jonasel wõimalus süüdistusandmetega, mis Pikkur'i wastu kogutud, lähemalt tutwuneda ja nende andmete põhjal on meis see kindel weendumus kaswanud, et wäljanõutaw kommunistlik rahwasaadik, kui mitte otsekohene kuriteo kordasaatja, siis vähemalt kaasteadja pidi olema ja nähtawasti ka kaasa aitas ettewalmistuseks kuriteole. Loodetawasti selgitab lõpulikult asja kohtulik uurimine ja näitab, kuiwõrd aktiivselt tegew oli kommunistlik rahwasaadik Pikkur Nanilson'i tapmise juures. Meie loodame, et kõik tarwilikud üksikasjad kohtus, kui ka eeluurimisel selgitatakse, aga juba nende andmete waral, mis siitsaadik koosseisu komisjonile esitatud, julgeme meie selles teadmises püsida, et härra Pikkur'i kaastegewus sellel wõi teisel määral Nanilson'i tapmises selgeks on tehtud.

Demokraatliku korra juures, kus igal poliitilisel erakonnal täielik tegewuswabadus, demokraatliku korra juures, mis poliitilise wõitluse jaoks legaalsed wõitlusabinõud kätte ulatab, on mõttetu ja otstarbekohatu põrandaalust tegewust arendada; kuid hoopis sündmatu ja äärmiselt hukkamõistetaw on wõitlus poliitilisel alal nurgataguste abinõudega, mis nagu seda käesolewal juhtumisel näeme, maantee-mõrtsukaliku tapmiseni on ulatanud. Kõike seda kõige energilisemalt hukka mõistes ja lootes, et Eesti tööliskond, kelle esitajateks kommunistid ka ennast loewad, sarnast poliitilist nurgatagant tapmist kõiges tema ulatuses täiel määral hukka oskab mõista, hääletame meie käesolewal juhtumisel rkl. Pikkur'i wäljaandmise poolt.

Juhataja **K. Wirma**: Panen hääletamisele koosseisu komisjoni ettepa-

neku, lubada kohtuwõimudele wahialla jätta rkl. Mihkel Pikkur'i. (Hääletatakse.) Poolt on nähtaw enamus, wastu 2 häält, seega on käesolew küsimus jaatawalt otsustatud.

14. Hoolekandeseadus — Th. Tallmeister (rhws.): Lugu II lugemisel. peetud Riigikogu liikmed! Juba hoole-

kandeseaduse I lugemisel tehti ettepanekuid seda seaduseelnõu enne lõpulikku wastuwõtmist rahaasjanduse komisjoni anda, ning täna on § 2 arutamise puhul seda ettepanekut korratud. Kui mina töökaitse komisjoni liikmena, kellel au oli tähendatud seaduseelnõu wäljatöötamisest osa wõtta, selle ettepaneku wastu pean kõnelema, siis ei taha ma seda nõnda teha, nagu minu eelkõneleja härra Woiman seda tegi, et ma wälja hakkaksin rehkendama, kuipalju see seadus raha nõuab, mitusada miljonit tema elluwõimiseks tuleb ära tarwitada, wõi et ma wastu waidlema hakkaksin neile, kes paremalt poolt on näidata katsunud, et see summa kaugelt sellest üle ulatab, mis siin wastawate seletuste juures ette on toodud. Mul ei ole isiklikult kindlaid andmeid selle kohta olemas ja sellepärast ei julge mina omalt poolt seletama hakata, kumbal seal ehk rohkem peaks õigust olema. Mulle näib aga, et see nüüd, kus meie ettekantud kujul seda seadust arutame, sugugi olulise tähtsusega ei ole. Iseenesest mõista on igas majapidamises tähtis, et enne selle üle selgusele jõutaks, kui suur wastawa majapidamise kandejõud on, kuipalju meie omale kulusid wõime teha, ja on loomulik, et sellega kooskõlas siis eelarwe kokku seatakse. Aga ma arwan, et teatawatel tingimistel ka ümberpöörduvalt talitada wõimalik on, et meie oma majapidamises katsuda wõime enne selgusele jõuda, missugused meie tarwidused on, missugused kõige hädatarwilikumad wäljaminekud on, millest mööda ei pääse, ja alles siis selle üle järele mõtleme wõi pead murrame, kuidas tarwilikka sissetulekuid saada. Inimesel on oma tarwiduste miinimum: tema ei saa ilma söömata, korterita ega riideteta elada, ja kui nüüd lugu nõnda on, et tema seda kõigepealt arwesse wõtab ja need kõigehädalisemad tarwidused oma eelarwe aluseks seab ja siis alles selle üle järele mõtlema hakkab, kust allikaid saada, millest neid kulusid katta, siis ei

ole selles midagi loomuwastast. Ta peab siis, võib olla 8 tunni asemel 12 tundi tööd tegema, ning kõrwalisi ametid ja sissetulekuallikaid enesele muretsema, mis loomulikkudes oludes lubamatu oleks, sest et see tema tööjõu liig pingule ajab ja inimese ära kurnab. Kui aga tema hädatarwilikud wäljaminekud seda nõuawad, siis ei saa tema teisiti, waid peab teid otsima, kuidas ära elada ja oma wäljaminekuid katta.

Ma arwan, et meie riiklikus elus teatawas mõttes niisama asja peale võib waadata. Meil on oma wäikeses Eesti riigis kahtlemata tarwis mõndagi asjaolu arwesse wõtta, mis ka juba oma riikliku iseseiswuse alalhoidmise mõttes erilist tähtsust nõuab suuremal määral, kui suurtes ja wanades, wäljakujunenud ajaloolistes riikides. Ja ma arwan, et siin just ka riigi alalhoidmiseks ja meie rahwa elu loomulikkudesse rööbastesse juhtimiseks on üheks ülesandeks see, et waesus ja wiletsus niisugusel määral kaotataks, et ta mitte takistuseks ei oleks meie rahwa ja riigielu wäljakujunemisel. Kui meie seda hoolekandeseadust waatleme ja seda mõistame, mis tema õieti tahab kätte saada, siis võib täie õigusega öelda, et siin just niisuguste hädatarwilikkude kuldude tegemist on, ilma milleta meie riik kaua elada ei saa. Lugu on kindlasti nõnda, kui meie nende kawatsetawate kuldudega wõrdleme hakkame teisi wäljaminekuid, mida meie riik enesele ka peab tegema. Wõtame minupärast kas wõi läbikäimise wäljamaaga, mis on kahtlemata väga tähtis. Mina ei kuulu mitte nende hulka, kes wälisesituste tähtsust eitada tahawad. Ma olen ise ühte wälisesitust juhtinud ja tean, et seal tööd on, et seal võimalus on mõndagi ära teha Eesti tutwustamiseks wäljamaal ja meie riigile kindla koha kättewõitmiseks rahwaste peres. Aga selge on ometi, et kahest kurjusest walitakse ikka wäiksem kurjus. Ja kui meie nüüd wõrdleme hakkame, kumb kurjus suurem peaks olema, kas see, kui meie oma wälisesitusi kärpima peame ja neist, võib olla, suurema osa maha tõmbame, wõi neid ringkondasid, keda hoolekandeseadus kaitsta tahab, nalga ja wiletsusesse jätta, siis ma arwan, et ka riiklikust seisukohast wälja minnes on tingimata teine palju hädaohtlikum. Meie wõime wiimaks püsima ja elama jääda ka siis, kui meie end õige talupojalikult sisse seame, ja kui meil jõudu ja

wõimalust ei ole wälisesituste peale suuri summasid kulutada, ning neid mitte enam pidada ei jõua, aga ma arwan, et meie mitte kauaks püsima ei jää, kui edasi salline seda wiletsust, mis meie waesemates kihtides walitseb. Kellel wähegi võimalik on olnud seda näha ja tähele panna, kuidas meil inimesed elawad, kellel liikumist on olnud meie waesemates kihtides, peaksid seda mõistma. Otse nagu sise-mise ägeduse ja protestiga peab aga kuulama, kuidas paremalt tiwalt wälja tulakse ja katsutakse kõigepealt kõneleda rahaasjanduse komisjonist ja sissetulekuallikatest, mida ainuüksi tuleb arwesse wõtta, kuna abitarwitajad kerge käega kõrwale jäetakse ja mõeldakse, et nende eest hoolitsemine täiesti kõrwalise tähtsusega küsimus on.

Muuseas wõiksin öelda, missugune mulje minule rkl. Einbund'i kõnest seaduse esimesel lugemisel järele jäi. Seal kõneldi sellest, et meie ei ole weel mitte küllalt niisuguseid seadusi wälja andnud, mis produktiivsed, mis meie riigi sissetulekuid aitaksid tõsta, meil puudub weel maaparanduse seadus, meil puudub teedeseadus, meil ei ole weel laenu-panga seadust olemas. Lasti selle juures wälja paista, et meil wõidaks ainult siis hoolekandeseaduse teostamise juurde asuda, kui kõik need väga kasulikud ja riigi majanduselu tõstwad seadused läbi on wiidud. Mina ei kahtle selle juures, et need seadused väga tarwilikud on ja meie majanduselu tõsta aitawad. Aga kõigest rkl. Einbund'i kõnest jäi niisugune mulje, et rkl. Einbund umbes nõnda asja peale waatab, nagu harilikult Friedrich Niezsch filosoofiat mõistetakse. Ma ütlen just — kuidas teda mõistetakse, sest see filosoof ei ole asja mitte nii kurjalt mõelnud, nagu temast aru saadakse, nagu sagedasti järelikäijad tema seletusi wõtawad. Arwatakse, et meil tuleks silmas pidada kõigepealt seda, mis tugew ja elujõuline, et see peab kõigepealt kaitset leidma, kuna nõrgad, kaitsetud, elujõuetud wõiwad jalge alla tallatud saada, sest enne, kui meie ei ole oma riiki esimesejärgu kultuurriigiks tõstnud, enne kui kõiki neid nõudeid täita ei ole saadud, mis kahtlemata 20. aastasaajal igas riigis esimese järgu tähtsusega, enne ei wõi meie wiletsaid ja waeseid aidata. (J. Soots, põl.: Mitte niisugusel määral.) Siin wõiks ju edasi minna ja öelda, et mitte ainult nende seadustega, mis väga pro-

duktiivset laadi kannawad, ei tule arwestada, on ka weel teisi ette tuua, mis riiklikust seisukohast tulutoowad. Kui kõneldi teedeseadusest, siis wõiksime rääkida ka meie raudteewõrgu tihendamisest 3-, 4- kunni 5-kordseks, enne kui meie asumē hoolekandeseaduse juurde, sest tihe raudteede wõrk tooks riigile õige palju sissetulekuid. Ja niisuguseid seadusi leiduks weel. Meie ei tohiks aga mitte niisugusele seisukohale asuda, et waesed ja willetsad tulewad kõrwale jätta, et nende peale meil praegu mõelda aega ja huwi ei ole, sest meil on tarwis riigi majanduselu kandejõudu tõsta, hoolt kanda, et meie iseäranis tugewaks, suureks, hiilgawaks saaksime oma elu ja olu poolest. Nii meie selle peale waadata ei wõi. Ei saa kuidagi sellele wõimatule seisukohale asuda, waid peame ütleva, et tegemist on tõsise, hädatarwiliku nähtusega, mille kõrwaldamiseks abinõusid otsida tuleb. (M. Laarmann, põl.: Kas Teie Einbundi kõne algust ka kuulsite?) Mina olin selle kõne aeg siin ja kuulasin teda tähelepanelikult. Selles kõnes oli ka wäga palju õigeid mõtteid, seda ma ei salga, aga terve põhitoon, milles kõne peetud, sihtis selle poole, et enne, kui meil teised riigi majanduselu tõstwad seadused wastu wõetud ei ole, ei saa meie niisuguse seaduse teostamisele asuda. (J. Soots, põl.: Mitte niisugusel määral.) Kuidas selle määraga lugu on, selle üle wõib waielda. Hoolekandeseaduses on terve rida paragrahwe, mis teisel lugemisel arutamise alla tulewad ja siis on wõimalik ühel wõi teisel juhtumisel sõna wõtta ja näidata, missugused määrad rohkem wõi vähem õiged on. Aga põhimõtteline seisukoht, mikspärast mina hoolekandeseaduse komisjoni andmise wastu waidlen, on see, et seadus tahab minu arusaamise järele ära määrata selle sihi, mille poole meie tüürima peame. Seaduses ei ole ette nähtud, et ta just 1. jaanuariks 1925 a. maksuma peaks hakkama... (A. Jürman, põl.: Milleks siis seadusi paberil wastu wõtta, kui neid maksuma panna ei saa?) ...waid seda seadust tahetakse pikkamööda aastate jooksul maksuma panna. Sellepärast on tarwis seda, et meie oleme selle sihi ette ära määranud, mille poole meie peame püüdma, oleme enestele kindlaks teinud, et riigielu alal hoida meie teisiti ei saa, kui peame waeste ja willetsate kih-

tide seisukorra parandamiseks midagi ära tegema. Selleks tuleb abinõusid ja sissetulekuallikaid otsima hakata, kuidas seda teostada. Tähendasin juba enne mõöda minnes, et meil leidub tingimata allikaid, kust meie neid kulusid katma wõime hakata, kui siht ette ära on määratud, mille poole peame püüdma. Tõin näitena ette, et meil on wõimalik kokku hoida kas wõi wälisesituste kokkutõmbamisega. Tõsiasi on aga see, et meil inimesed willetsuses elawad ja nälgiwad! Willetsus ja waesus on suurem, kui teie seda ette kujutate. Mina olen kirikuõpetaja, kellel suur proletaarlaste kogudus ja pean sarnastes ringkondades sagedasti ametitalitusi toimetama. Teie ei suuda ette kujutada, kuidas see halwasti mõjub, kui ühte perekonda, kus äärmine willetsus, peab troosti wiima minema. Sõnad surewad suus, kui niisugust willetsust näed, ja sagedasti jääb tunne, et inimesed waatawad sulle otsa ja mõtlewad: „Mis sul wiga kõneleda, sul kõht täis ja seisukord hea!“ Kuidas suudame moraalselt mõjuda, kui asi ei ole nii organiseeritud, et wäikestki abi anda saaks. Mis peab seal peale hakkama? (J. Holberg, põl.: Miks kirik abi ei anna?) Teie teate wäga hästi, kui teie seisukorra wõtate üle terve riigi, et kirikul enesel on praegusel ajal oma olemise eest wõidelda, kirikul enesel on suured ümberkorraldused käsil, iseäranis maaseaduse elluwiiamise tagajärjel. Maa kirikutel üle terve riigi on wäga palju selleks tööd teha, et püsima jääda. Nad ei saa isegi oma ülesannetega walmis. Kuidas teie wõiksite kirikult siis weel eeskujuliku hoolekande korraldamist nõuda. Kirik katsub muidugi ka abi anda jõudumööda. Minu koguduses näiteks on waestehoolekande selts olemas, kes hoolekande alal tegutseb. Ta pani alles läinud pühapäewal näitemüügi toime, korraldab korjandusi ja otsib abinõusid, kuidas kapitaali abiandmiseks saada. Aga see on ikkagi weetilgakene, wõrreldes sellega, mida tegema peaks häda ja willetsuse kõrwaldamiseks. Peale selle peaks küsima, mikspärast on siis eraorganisatsioonid ainult selleks kohustatud? Mikspärast peab seda ainult kirik tegema? See on terve riigi ja ühiskonna ülesandeks hoolt kanda, et häda ja willetsus lõppeks ja meie riigile ja rahwale hädaohtlikuks ei saaks. Sellepärast arwan mina, et meil on küllalt põhjust seda seadust niisugusel kujul wastu wõtta, et te-

maga ära määrame sihi, mille poole püüda tuleb. Ja siis hakkame abinõusid otsima, mis selle seaduse elluviimiseks tarvilikud on. Selle seaduse teostamine võib aastate jooksul sündida, ja kui ma ei eksi, siis on temas ette nähtud, et igal järgneval aastal, see on 5 järgneva aasta jooksul määratakse hoolekande peale 25 miljonit marka, nii et seaduse teostamine sünnib aast-aastalt ja järk-järgult, ning ajajooksul leiame ka allikaid, millest neid kulusid katta. Meil on selleks väga mitmesuguseid võimalusi. Kui kultuurkapitaali elluviimiseks on ette nähtud nii väga mitmesugused sissetulekuallikad, mikspärast ei või see olla siis ka hoolekandeseaduse juures, mille abil majandusliku viletsuse ja kitsikuse vastu võidelda tahame! Mikspärast ei või näiteks alkoholi peale hoolekandemaks määrata? On ju arusaadav, et joodikud, kes alkoholi rohkel määral tarwitawad, ka hoolekannet suuremal määral tarwitama saavad ja sellepärast ei oleks sugugi ime, kui nad sel ajal, kui nad joowad, ühtlasi hoolekandemaksu maksawad selleks, et tulewikus nende eest võidakse hoolitseda. Punanerist on raudteepiletitele teatava maksu juurde lisanud, mikspärast ei või seda ka siin teha? Miks ei või lõbustuste peale maksu määrata hoolekande toetamiseks? Selleks leiaksime küllalt sissetulekuallikaid ja kui meie tahame oma riigi olemasolu kindlustada ja iseseiswust alal hoida, siis peame viletsust kõrwaldada katsuma ja ei tohi seda sallida, et ta niisugusel määral edasi kestab, ja et meie niisuguste küsimuste juures ainult räägime, aga ei püüa radikaalseid abinõusid otsida, kuidas sellest kord üle saaks. (M. Martna, sd.: Väga õige!) Tõepoolest on rahulolematuus kehweste kihtide hulgas määratu suur, ja kui nende hulgas liikuda, siis võib kuulda sõnu: „Kes minu peale mõtleb; lootime Eesti riigi algul, et nüüd hakatakse ka waeste eest hoolt kandma ja nende peale tähelepanu pöörama, kuid nüüd on asi praegu hullem kui ta enne oli jne.“ Minul ametitalituste juures on tulnud sagedasti sarnaseid sõnu kuulda. Arwan, et seda seisukorda peab tõsiselt arwesse wõtma ja ei või nii kergelt majanduslikust hädast mööda minna.

W. Linnamägi (krst.): Austatud Riigikogu liikmed! Kahtlemata pidas minu eelkõneleja härra Tallmeister väga

armsa kõne praeguse hoolekandeseaduse wastuwõtmise poolt. Ta tõi väga palju mõtteid ette, mis õiged on ja millega ma ühinen. Kahtlemata on meil puudust ja väga terawat waesust. Mina ei puutu mitte vähem kokku waesemate kihtidega kui õpetaja Tallmeister ja tunnen Tallinna elu juba 30. aasta jooksul väga hästi. Kuid selle peale waatamata, et meil on terawat puudust, ei või mitte öelda, et nende terawas puuduses olewate perekondade arw oleks praegu suurem kui ta seda 20 aastat tagasi oli. Minul ei ole kahjuks statistilisi andmeid käepärast, kuid mulje on niisugune, et just puudust kergemal kujul on palju rohkem leida, kui teda enne oli. On olemas hulk töölisi, kes teeniwad nii vähe, et nemad ei suuda õieti end elatada, waid wirelewad päewast päewa ja aastast aastasse. Niisuguseid wäikese sissetulekuga inimesi on tõepoolest rohkem kui seda enne oli. Kui meie tahame hakata niisuguste puudustkannatawate perekondade elujärge tõstma üksipäini hoolekandeseaduse najal, siis on see ainult heade piltide ettemaalimine. Seda võiks ju teha, ja minu süda ei ole nende inimeste vastu sugugi külmem kui härra Tallmeister'i oma, kuid meie, kui seadusandjad, peame kõigepealt wõtma seadust riiklikust seisukohast. Kui härra Tallmeister arwab, et kroonilise puuduse ärakaotamiseks hoolekandeseaduse teel meie rahwa hulgast, kui selleks oleks tarwis kas või üle poole meie sõjawäekuludest maha tõmmata, või wälissaatkonnad hoopis ära kaotada, kui sellega loodetakse riiki päästa, siis ei ole see mitte riigimehe seisukoht. Sel teel meie oma riiki ei päästa. (E. Weberman, rhsw.: Kes seda on öelnud.) Meil on tarwis leida võimalusi, et sellest surnud punktist, millele praegu seisma jäänud meie kaubandus ja tööstus, teda aidata üle saada, sest kui meie kaubandus ja tööstus rappa satub, siis on ka meie riik otsas. See on tähtsam, kui hoolekandeseadus, et leida abinõusid meie tööstuse tõstmiseks, et inimesed tööd saaksid ja ülespidamist võiksid teenida. Seda on tarwis esimeses jones teha, ja sellele peame pearõhku panema. Puudustkannatajate awitamine hoolekande abil ei päästa weel riiki. Käesolewa hoolekandeseaduse põhimõte on, et inimesed, kelle sissetulek wäike, teatava eksistentsuminimumiga kindlustataks. Enne kui seda seadust vastu wõtta, oleks tar-

wis käesolew seadus rahaasjanduse komisjoni anda läbiwaatamiseks, missugustes piirides teda wõib maksuma panna. Mina olen ikka olnud selle poolt ja olen seda ka praegu, et siimaani maksew Wene seadus hoolekande suhtes ei rahulda mitte, ja oleks tarwis uus seadus maksuma panna, kuid niisugune seadus, mis meie olude kohaselt wõimalik maksuma panna ja mis üksikute perekondade juures terawa puuduse kõrwaldaks. Käesolewa seadusega ei saa meie seda mitte kätte, mis kätte saada tarwis oleks. (J. Piiskar, is.: Mis Kristus ütles selle kohta?)

B. Eilman (is.): Wäga austatud Riigikogu liikmed! Kuulates härra Linnamägi wilmaseid sõnu tekib otsekohe imeplik tunne. Inimene nimetab end kristlaseks, ütleb, et meie peame hoolekandeseaduse wastu wõtma, ise aga on seaduse wastu, tähendades, et puudus ei ole suurem kui 20 aasta eest oli. Härra Linnamägi, Teie olete Tallinna linna pandimaja juhataja, ja kas wõite öelda, kui palju kordasid olete lisakrediiti ja pandimaja põhikapitaali suurendamist nõudnud?

Juhataja **K. Wirma** (helistab): Mina palun mitte isiklikka kõnekäänusid tarwitada.

B. Eilman (is.): Kui tegelikult praegust hoolekandekorraldust waadelda, siis peab tunnistama, et see hoolekandekorraldus on wäga puudulik. Mina olen ise olnud Tallinna hoolekande komisjoni liige, ja pean tähendama, et juhtumisi ette on tulnud, kui käid kodus abitarwitajaid waatamas, näed, inimesed wajawad hoolekannet, aga sennine korraldus ei võimalda seda mitte, näed, et inimene on puudusesse wõi wiltsusesse sattumas, kuid puudub wõimalus makswa korra järele temale toetust anda. Kui öeldakse, et meil ei ole tööpuudust ja muuseas ütleb härra Linnamägi, et meil puudus ei ole suurem kui 20 aastat tagasi? (M. Laarman, põl.: Kas Teie mäletate seda, kui wana Teie siis olite?) Seda wõite iseenda käest küsida. Mina pean ütleva, et waeseid inimesi, kes puuduses on, on meil tõesti palju rohkem kui seda oli 20 aasta eest. Kõigepealt, kui Eesti riik Wenemaast ära lahutati, jäid kõik need raugad, kes pidid Wene riigilt paiukit, pensioni wõi muud

toetust saama, sellest ilma. Nad on oma warandusekesed, mis neil olnud, ära tarwitanud ja selleläbi sattunud suurde puudusesse. Praeguse hoolekandekorralduse järele ei saa need isikud abi, kellel on olemas weel puhtamad riidehilbud wõi olemas toas woodi, tool jne., neid ei peeta weel mitte puudusesse sattunuteks, waid puudusesse sattunuteks peetakse neid isikuid, kellel üldse ei ole riidehilpu selga panna ja elukorteris, kui niisugune olemas, haigutawad wastu neli tühja seinu. (J. Mürk, mo.: Sellepärast, et linnakassas ei ole raha.)

Mina tean praegu mitmeid isikuid, eriti endistest wanadest raudteelastest, kes teeninud üle 30 a. ühel kohal. Wõiks tuua näite: keegi tööline, kes teenistusest haiguse tagajärjel lahti lasti, mingisugust abi kuskilt ei saanud, sattus äärmisesse puudusesse. Tema kõrwal jäi naine, kui ainuke hooldaja, samuti haigeks, ja nüüd juba wajawad abi kaks inimest. Sarnaseid nähtusi on wäga ja wäga palju. Kui kõiki andmeid, mis puuduskannatawaid käsitawad, ette tuua, wiiks see liiga pikale ja ei annaks ka tagajärgi, arwesse wõttes seda meeoleu, mida praegu meie parempoolsed püüawad wälja paista lasta. Igatahes puuduskannatajate arwu käsitawaid andmeid on töö-hoolekandeministeeriumis olemas, ja et puuduse kõrwaldamiseks midagi tehtud ei ole, siis põhjendatakse töö-hoolekandeministeeriumis, et puudub wastaw seadus, ja et olemasolew hoolekandekorraldus ei võimalda abiandmist niiviisi korraldada, et kõiki abitarwitajaid rahuldada ja puudusesse sattumise eest ära hoida.

Kui § 2. räägib, et asutused, kes abi andma on kohustatud, wõiwad abi anda ka neil juhtumistel, kui nemad kõrwalt kuulewad, kes abi tarwitawad, ilma et abitarwitaja nende poole pööraks, siis arwan mina, et tõesti on olemas inimesi, kes wäga suures puuduses on, ja et nende seas on inimesi, kes on kartlikud ning ei julge mitte pöörata abiandja asutuse poole ja püüawad kuidagiwiisi läbi ajada, mille tõttu ka satuwad sarnasesse seisukorda, kust wäljapääsemine wõimatu on. Sellepärast on tarwilik, et abiandjad asutused peawad ka siis abi andma, kui sarnased juhtumised ette tulewad, et inimene abi wajab, kuid ise ei ole mitte abi saamise suhtes wastawa asutuse poole pööranud. Abiandjad asutused peawad

siis selle inimese seisukorda selgitama, kas on tema sarnases puuduses, et ta abi vajab või mitte.

M. Martna (sd.): Mina tahaksin ainult ühe iseäraliku nähtuse peale tähelepanu juhtida, mis selle seaduse, eriti § 2. arutamise juures kuuldawale on tulnud. § 2. seatakse nii öelda paralleelselt küsimise alla, kas meie suidame hoolekandeseadusega oma riiki päästa. Mina leian, et niisuguseid küsimusi waidlustesse sisse tuua ei ole mitte sünnis. Kas meil on tõesti praegu waja riigi päästmisest kõnelda, härra Linnamägi? (W. Linnamägi, krst.: Mina arwan, et on küll!) Meie õnneks ei ole asjaolud siiski weel mitte nii kaugel. Teie ütlete, et Teie hoolekandeseaduse poolt olete, siis näitab see asjaolu, kui kaugele Teie pooltolemine ulatab. See seadus ei ole Teie arwates mitte hoolekandeseadus, waid see pidada riigi hukatusest päästmise seadus olema. Siin puudub igasugune loogika. Juba ettewaatuse pärast ei tohiks Teie, kui kristlik inimene, nii rääkida. (J. Lattik, krst.: Mis Teie sellest kelgite, keda Teil endil ei ole!) Lubage, härra Lattik, minul on õigus seda öelda, mina olen Riigikogu liige ja pean enese ülesandeks niisuguseid wäiteid tagasi lükata, kui kristlased tulewad siia rääkima, et meil on waja riiki päästa. Mina imestan wäga, et Teie asjast aru ei saa, sest Teie tõstate küsimused üles, mis sugugi kohased ei ole. (J. Lattik, krst.: Teie jätke see kristlane ükskord rahule!) Teie jätate küll minu enese otsustada, millal mina „kristlane“ tarwitan ja millal mitte. (J. Lattik, krst.: Siis ärge kelkige sellega, mida Teil ei ole.) Mina „kelgin“ seekord sellega, mis Teil on. (K. Ast, sd.: Mis ajast Teil patent on wõetud ewangeliumi kohta? — J. Lattik, krst.: Sotside wastu alati.)

Juhataja **K. Wirma** (helistab): Palun rahu.

M. Martna (sd.): Sel kombel wälja tulla ja öelda, et härra Linnamägi on hoolekandeseaduse poolt, aga nii sage-dasti kui tema siia kõnetooli astub, on tema selle seaduse wastu. Sellest ei saa ma kuidagiwiisi aru, kuidas härra Lattik sellega oma kristlase seisukohta ühendada mõtleb. Härra Linnamägi teab wäga

hästi ja peaks tema hinnata oskama, et kui meil nüüd asjade pantijaid niisama palju on, kes hoolekannet wajawad, kui neid 20 a. eest oli, siis peame meie ometi sellest seisukorrast wälja saada püüdma, mis meil 20 a. eest wõimatu oli. Seda tegema ei ole meie mitte ainult õigustatud, waid kohustatud, ja kui meie 20 a. eest seda seadust maksma panna ei wõinud, siis on see meie õnnetus. Kui meie aga seda seadust nüüd tahame maksma panna, siis on see meie õnn ja meie iseseiswuse teenus. Mina ei saa aru, kuidas wõis eelkõneleja tähendada, et hoolekandeseadus peaks meie riiki päästma. See on minu waade, see on minu waade ikka olnud, et meil hoolekandekorraldust waja on. Kui nüüd sellest kõneldakse, et see olla demagoogia, siis saate teie, mu härrad, ometi ise aru, et demagoogiat nende kõigewiletsamate abisaajate juures wõimalik teha pole. Rinnalaste ja wanade raukade juures wõiwad ehk teised demagoogiat teha, aga mitte need, kes hoolekandeseaduse poolt on.

E. Weberman (rhsw.): Ettepanekute tegemisel seda seadust ühel või teisel wiisil edasi lükata, ühte, kahte või isegi kolme komisjoni anda, on imestustärataw see asjaolu, et just need ettepanekud jõukamate kihtide esitajate poolt tulewad.

Mina olen kuulnud märkusi selle seaduse arutamise puhul, et teistes riikides olla teisiti, et teistes riikides ei olla weel selle seaduseni jõutud, nagu tahetakse meil midagi olematut teha, kui hoolekande korraldamine laialisemale, üleriiklikule alusele asetatakse. Ma imestan, et need etteheited tulewad parema tiiva, kui jõukama klassi esitajate poolt. Kui waadata teiste riikide hoolekande ajalugu, kas wõi sellesama Inglismaa, mida siin sageli nimetatud, siis leiame, et seal on hoolekandeseadusi olemas olnud juba 16. aastasajast peale. (M. Martinson, põl.: Kas Teie nende seaduste ulatusest ka teate?) Ma tahtsin seda just praegu nimetada. Nende ulatuse kohta wõib öelda, et need wanad hoolekandeseadused panid kõik kohustused just rikkaste peale. (J. Piiskar, is.: Waat', see oli ulatus!) See oli see ulatus, mis wanal ajal Inglise hoolekandeseadustel oli. Ja ka praegu, mitte enam selle seaduse alusel, waid Inglismaa rikkamate kihtide oma enese hu-

widest arusaamise tõttu, lasub hoolekanne Inglismaal tegelikult pea täielikult rikkamate kihtide peal. Seal ei tule mitte seda ette, et hoolekandeadus, kui temal eelarwe kokku ei lähe, pööraks riigikassa poole, waid tema pöörab rikkamate rahwakihtide poole, ja need awawad oma kukrud ja annawad raha, sest nad teawad, et kui nemad seda mitte ei tee, siis see wõiks neile enestele suuremat kahju teha — majanduslikult. Selle peale juhtis juba tähelpanu minu rühmasõber härra Tallmeister. Ei ole rikkamate kihtide huwides, kui meie waesust süwendame, ei ole see ka Eesti iseseiswuse kindlustamise huwides.

Kui nüüd selle uue seadusega tahtakse kõik need raskused ja kulud jagada kõigi kodanikkude peale ühetasa, siis wõiks ennem oletada, et w a e s e m a t e kihtide esitajad hakkawad protesteerima, et miks meie peame maksma, las' rikkamad maksawad. Et nüüd aga just paremalt tiwalt hoolekandeseaduse wastu räägitakse, sellest mina ei saa aru. Kui waadata teiste riikide hoolekande ja heategewuse arenemist, siis teie sarnast teguwiisi seal mitte ei näe, ja Inglise parlamendis, mis kui kõigewanem parlament meile alati eeskujuks wõiks olla, ei tuleks mitte hoolekandeseaduse puhul paremalt tiwalt sarnaseid terawaid wasturääkimisi ja sihilikka komisjoni tagasisaatmise katseid ette ilma sisuliku tarwiduseta.

Th. Tallmeister (rhws): Mina ei taha selle üle härra Linnamägi'ga waidlema hakata, kumma seisukoht riigimehlikum on, kas tema wõi minu oma. Jätame selle elu ja ajaloo otsustada. Mina tahtsin ainult selle peale tähelpanu juhtida, mis ma oma eelmises kõnes ka ette tõi, et kui riigi ja rahwa sisemine elu mäda on, — ja tema on siis mäda, kui waesust ja willetsust seal nii palju on kui praegu, et siis ei aita kõik wälimine au-paistus, kõik wäline tugewus, mis meil rahwuswahelises elus, wõib olla, mitte midagi. Kui meie oma rahwa sisemist elu ei saa majanduslikult paremaks teha, siis ei ole meil tulewiku. Ei tahtnud õieti midagi muud olulist ette tuua. Kui härra Linnamägi siin asjast nõnda aru sai, nagu oleksin mina öelda tahtnud, et selle hoolekandeseaduse abil riiki päästa saab, nagu oleks see hoolekandeseadus see ainukene, mille abil meie wõime oma tulewiku kindlustada, siis ei ole see mitte

õige, nagu ka härra Martna tähendas. Waid mina ütlesin ainult seda, et see on üks nendest abinõudest, ja üks nendest tähtsamatest seadustest, mis meid aitab sellest seisukorrast wälja wiia, kus praegu wiibime, ja et sellele seadusele peaks weel palju teisi sellesarnaseid juurde lisama. Meie peame igatahes suuremat huwi üles näitama sotsiaal-seadusandluse wastu, kui meil senni seda on tehtud, sest sellega seab meie riigi sisemine elujõud ühenduses. Ja sellepärast usun mina kindlasti, et hääletamise juures neid „riigimehlikka“ seisukohti, — jutumärkides — mitte nii palju arwesse ei wõeta, kui seda, et meil riigis häda ja willetsus walitseb.

K. Tamm (põl.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kõigepealt tahaksin mina wastu waielda ja wastata härra Woiman'ile. Härra Woiman tähendas siin, et minu poolt toodud andmed ei olla õiged, et need olla suurendatud, ja et temal on patent nende õigete andmete peale. Sellega ei saa mina mitte ühineda, sest härra Woiman ei ole minu andmeid millegagi ümber lükanud. Mina olen linnade kohta põhjalikud andmed ette toonud, ja linnadele läheks see hoolekanne 500 miljonit aastas maksma. See on ikka suur summa, ja see on rohkem, kui terve hoolekanne üle maa härra Woiman'i puudulikude kalkulatsioonide põhjal maksma läheks. Neid minu andmeid ja wäiteid ei ole härra Woiman ümber lükanud.

Mis puutub Inglismaasse, keda siin ette toodi, siis tähendan mina seda, et Inglismaa ei waata hoolekande peale mitte sugugi sentimentaalselt, waid Inglismaa kõigepealt püüab selle juurde, et iga puudustkannataja, kui ta wähegi wõib, peaks tööd tegema, et mitte logelemist ja laisklemist ei oleks. (E. Weberman, rhws.: Kas siis meie seadus on logelejate jaoks?) Inglismaa töömajad on oma karmi korra poolest kuulsad maailmas, ja Inglismaal näiteks on weel kaunis wärske seadus, et raugaks ilma arstitunnistusega wõiwad loetud saada ainult 70 aastased isikud, mitte nii nagu meil 60 aastased. See on päris fakt. Aga meie teame, et härra Martna on ka wist üle 60 aasta wana, ja ometigi wäga mitmed loewad teda weel tööjõuliseks. (M. Martna, sd.: Jah, wõtkemind eeskujuks.) Ei ole meil ka mingit põhjust 60-aastaseid raugaks ja töowõimetuks tunnistada ja neile wõimaldada abiandmise saamist ainult aastate tõttu.

Siis käiakse Inglismaal üldtunnistatud Elberfeld'i süsteemi järele, et abi tuleb anda ainult pärast seda, kui indiwiduaalselt iga üksiku puudustkannataja seisukorda on uuritud, et mitte ei saaks shabloonil järele tegutsetud, sest üks puudustkannataja tarvitab ühtemoodi abi ja teine teisel viisil, waid seal uuritakse wäga põhjalikult iga abisaaja seisukorda. Seal antakse ainult kõigetarwilikumat abi ja ainult lühikese aja peale, ja siis uuritakse abisaaja seisukord, kas siis selle järele abi vähendada, suurendada wõi ära wõtta. Nii, et seal ei waadata selle küsimuse peale sugugi mitte sentimentaalselt, waid täiesti asjalikult, nõnda kuidas praktiline ja tegelik elu seda nõuab. Sellepärast jääksin mina oma ettepaneku juurde.

K. Ast (sd): Mina wõtsin sõna ainult selleks, et ümber lükata mõnda härra Tamm'e imelikku wäärwäidet. Kõigepealt Inglismaa hoolekande kohta. Härra Tamm on juba paaril korral tähendanud, et Inglismaal hakatakse wanadele abi andma alles 70 a. peale. Minul on praegu kodus inglise „Old Age“, seadus, kus on öeldud, abisaamise alla kuuluvad kõik isikud, kes 60 a. wanad.

Teiseks, lubage weel tõendada — ma ei teadnud, et see asi jälle kõne alla tuleb, aga III lugemisel wõin ma selles asjas täpsemat informatsiooni anda, — et Inglismaal on korraldatud wanade eest hoolitsemine sel alusel wõi põhimõttel, et mitte wana ja haige inimene ise ei peaks tulema riigilt abi otsima, waid hoolekande inspektorid, kes tarwilikul arwul on ametisse seatud, peawad selle eest hoolitsema, et ühtegi sarnast abitarwitajat ei oleks, kes riigilt ka tõepoolest abi ei saaks. Nii siis, selle seaduse põhimõte seisab selles, et Inglismaa pinnal ei tohi leiduda ühtegi wigast wanainimest, kes oleks sarnasesse seisukorda sattunud, et ta kerjamisega peaks endale eluülespidamist teenima ja teiseks, et sarnane inimene mitte ise ei pea ilmuma kogukonna ja riigi ette abiandmise palwega, waid et riik oma hoolekande inspektorite kaudu peab selle eest hoolt kandma, et iga inimene kindlustatud oleks. Nõnda käiakse Inglismaal inimestega ümber. Hoolekande inspeksioon, mida meie seadus sarnasel kujul kahjuks mitte ette ei näe, on Inglismaal täiel määral wälja arenenud mitme aasta kestel. Ja olge julged, Inglismaal ei ole mitte ühtegi wana inimest,

kes 60 a. wana ja seal juures nälgima oleks sunnitud. Inglismaal oli wiimastel aastatel rohkesti kerjajaid ja puuduse all kannatajaid, kuid need olid töötatöölised; nende arw on wiimasel ajal kahanenud sedawõrd, et kerjamist, mis Inglis suurlinnades ennem silma paistis, nüüd enam silma ei paista.

Juhataja K. Wirma: Faktiliseks märkuseks on sõna rkl. Tamm'el.

K. Tamm (põl.): (J. Piiskar, is.: See raamat on niisama wana, kui Teie ise, härra Tamm.) Kui lubatakse, ma räägiksin weel natukene Inglismaa kohta. Ei ole palju aastaid tagasi, kui Inglismaal pandi maksuma norm wanade kohta... (M. Martna, sd.: Millal pandi see maksuma?) see on pandud maksuma alles 1909 aastal, nii et see sugugi ei ole nii wana. Seal oli öeldud, et wanad, kes juba 70 a. wanaks saanud, ja kelle aastane sissetulek ei ulata mitte üle 650 frangi. (M. Martna, sd.: Kas see seadus on praegu ka Inglismaal maksew?) saawad riigi käest pensioni näol 325 franki aastas toetust. Summad on siin Prantsuse raha peale ümber arwatud. Kui aga rauk perekonnaga on, siis tõstetakse see pension 487½ frangini aastas. Nende andmete järele, mis minul olemas on, ei ole see seadus, mis wõrdlemisi uus, Inglismaal weel muudetud. Siis on Inglismaal kõwasti keelatud abi anda tööjulistele puudustkannatajatele, kes mitte tööd ei taha teha. (M. Martna, sd.: Kas see kuulub ka selle seaduse alla?)

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja L. Johanson: Härra Tamm on näiteks toonud wäiteid, mis ei wasta tõeloludele. Hoolekandeseaduse wanuse määra wastu waieldes on härra Tamm ette toonud Inglis pensioniseaduse, kus on tõesti ette nähtud 70 aastat, kuid peale selle on Inglismaal maksew weel hoolekandeseadus, kus on ette nähtud 60 a., nii nagu meil Eestis praegu eelnõus on. Nii, et see on teine seadus, millega on hoolekande arutamise puhul esinetud, praegu aga wanaduse pensioniseadus meil kõne all ei ole, ja kunas meil wanaduse pension kõigile tuleb, seda on raske nüüd ette näha.

Teiseks toob härra Tamm ette, et Inglismaal iga puudustkannataja peab tööd tegema. Seesama põhimõte on ka siin tunnistatud, ma kandsin ta I lugemisel ette. Ja peab tunnistama, et see põhimõte on isegi väga silmapaistvalt selles seaduses läbi viidud. Härra Tamm ütleb, et Inglismaal on Elberfeldi süsteem läbi läinud. Kui härra Tamm käesolewat seaduseelnõu vähegi on jälginud, siis peab tema teadma, et ka käesolewas seaduses see põhimõte silma paistab ja Elberfeldi süsteem tuntaval viisil käsitamist leiab. Siin on linnad raioonidesse ära jaotatud, aeg ette nähtud, millal tuleb waeseid waatamas käia, niisama tehakse ka igaihe waese kohta eriotsus selle järele, missuguses seisukorras ta näib olevat. Härra Tamm tegi ettepaneku § 2 anda rahaasjanduse komisjoni. § 2 on üks sarnastest paragrahvist, millel üldse tegemist ei ole rahaasjandusega. § 2-es on ette nähtud, kes abiandmist korraldab ja see abiandmise korraldamine on pandud omawalitsuste peale. Minu arwates ei leidu ka mingisugust teist asutust, kelle peale wõiks seda korraldust panna. Ma usun, seda korraldamist oma terwes ulatuses ei paneks keegi põllumeestekogude ega pandimaja peale, waid ikkagi ainukene asutus, kelle peale seda korraldamist wõib panna, on omawalitsus. (W a h e l h ü e p a r e m a l t p o o l t : S e e o n a r u a n d j a s e l e t u s ?) J a h , s e e o n a r u a n d j a s e l e t u s . J a h , m i n a k o r d a n , s e d a h o o l e k a n d e k o r r a l d u s t e i w o i k s m i n g i s u g u s e e r a a s u t u s e p e a l e p a n n a , n a g u p o l l u m e e s t e r ü h m a w o i p a n d i m a j a p e a l e . N i i e t m e i e s i i n m i n g i s u g u s t m u u d w ä l j a p ä ä s e t e e d e i l e i a . E t t e p a n e k u k o h t a , § 2 k o m m i s j o n i a n d a , w o i b s e d a s a m a o e l d a , m i d a h ä r r a W e b e r m a n t ä h e n d a s , n i m e l t s e e o n s i h i l i k e t t e p a n e k , s e s t § 2 - e s e i p e i t u s e d a p o h j u s t , m i s p ä r a s t t u l e b t e m a r a h a a s j a n d u s e k o m m i s j o n i a n d a . N e e d a r w u d , n e e d a n d m e d , m i d a a n t i s i i t w ä l j a m i n e k u t e k o h t a , e i i l m u t a n u d m i t t e m i d a g i , w a i d n e i d w o i k s n i m e t a d a h ä r r a T a m m ' e l u u l e t o o k s . H ä r r a T a m m k a n d i s n e i d a r w u s i d k o m m i s j o n i s e t t e , a g a k o m m i s j o n e i w o t n u d n e i d t ö s i s e l t . M i n a a r w a n , s e l l e k o h t a , k u i p a l j u m e i l t u l e w i k u s h o o l e k a n d e a l a l r a h a w o i b w ä l j a m i n n a , e i s a a m i d a g i k i n d l a t o e l d a , s e s t w a e s u s o l e n e b m a j a n d u s l i k u s t s e i s u k o r r a s t ; o n m e i l t ö o p u u d u s w ä h e m , k a u b a n d u s j a t ö o s t u s p a r e m a l j ä r j e l , s i i s o n k a l o o m u l i k , e t w a e s u s p o l e n i i s u u r . N i i e i s a a m i n g i s u g u s t

kindlat kalkulatsiooni selles mõttes ette walmis teha. Siin tähendati, seadust tahtakse õhku rippuma jätta, teda tahtakse ainult meelegaaldusena wastu wõtta. See ei ole tõsi, suur osa seadusest hakkab warsti maksma, kuigi kõiki korraldusi ei saa ellu wiia nii pea, siis on ometi selle seaduse lõpuparagrahwides tähtjad kindlaks määratud. On ette nähtud, et kõigepealt hoolekandeseaduse kawad peawad kokku seatama 1. jaanuariks 1926. a. On tegemist süstemaatilise tööga, need kawad tulewad kokku seada, silmas pidades asjaolu, kuidas wõiks otsustarbekohasemalt ja odavamalt hoolekandekorraldada. Waestelaste-, wanade-, wigaste- ja emadekodud jne. kutsutakse ellu 5 aasta jooksul arwates 1926. aastast. Ma arwan, see on arusaadaw sellepärast, et sarnaseid asutusi ei saa ühe aastaga ellu kutsuda. Waatamata selle peale wõib seda seadust tarwitada, asutused wõiwad olla halvemad, kui neid hoolekandeseadus nõuab, asutustest wõib puudus olla, kuid kui see seadus wastu wõetakse, wõidakse teda juba järk-järgult teostama hakata. Nii ei saa öelda, et käesolew seadus oleks sarnane, mida ei saa lähemal ajal teostada. Siin on härra Tallmeister, kui ühe suurema koguduse õpetaja, väga kujukalt näidanud, missugune tarwidus praegu rahwa keskel on olemas hoolekandeseaduse järele. Minu arwamise järele, peaks iga Riigikogu liige seda seletust tähele panema, sest see tuli ühelt koguduse õpetajalt, kellel waese ja puudustkannatawa rahwaga tuleb iga päew oma ametkohuste täitmisel kokku puutuda ja keda sellepärast täiesti usaldada wõib. Härra Linnamägi on nähtawasti oma erakonna nimel selle seaduse § 2 wastu waielnud. Kui oli hääletamisel seaduse esimene paragrahw, siis paistis silma, et üks osa kristlikust erakonnast § 1-se wastu hääletasid. Kui oleks § 1 läbi kukkunud, oleks ka seadus läbi kukkunud. Neid motiivisid, mis pärast kristlik rahwaerakond § 1-se wastu oli, sealt poolt ette toodud ei ole. Mina olen kõik see aeg kuulanud ja lugenud härra Linnamägi artiklid ajalehtedest selle seaduse wastu, aga suuremaid olulisi põhjusi ei ole kuskil ette toodud. Seda seadust on tarwilikuks tunnistanud ka walitsus, mille eesotsas seisab kristliku rahwaerakonna liige. See on walitsuse seadus, walitsus on tema esitanud, töökaitse komisjon ei ole midagi juurde lisanud, waid ainult re-

daktsioonilisi parandusi teinud, tähendab, see eelnõu, mida kaitsta tuleb, on walitsuse eelnõu. Ma küsiksin, missugusesse seisukorda siin walitsus küll pannakse? Kui walitsus tunnistab rahwa tarwidusi, esitab eelnõu, walitsuse seljatagune hakkab aga selle seaduseelnõu wastu sõdima, mitte ainult sõdima, waid seaduseelnõu maha hääletama, lubage küsida, on siis sel walitsusel seljatagust? Kas wõib üldse niisugust seisukorda, niisugust talitamiswiisi ette kujutada? (Wahelhüüe W. Linnamägi, krst. poolt. J. Holberg, põl.: Ilma wolitusteta adwokaat. J. Piiskar, is.: Teie muidugi ilma wolitusteta ja honoraarita ei lähe. J. Holberg, põl.: Ei tohigi, on karistataw.) Härra Linnamägi, ma jätan Teile wastuse wõlgu. (Segased wahelhüüded.)

Juhataja **K. Wirma**: (helistab.) Palun rahu!

Aruandja **L. Johanson**: Nii on ainult üks wõimalus, et § 2 wastu wõetakse. (Tähendades wahelhüüete peale paremale poole.) Ja kui Teie soowite wastust, siis tulge sinna kuluuari, ma ütlen Teile.

Juhataja **K. Wirma**: Rkl. Tamm'e poolt on esitatud ettepanek, anda § 2 ja järgmised rahaasjanduse komisjoni seisukohawõtmiseks. Peale selle komisjoni ettepanek § 2 wastu wõtta. Panen hääletamisele kõigepealt rkl. Tamm'e ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 2 hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 2 wastu wõetud.

Kuulutan weerandtunnilise waheaja.

Waheaeg algab kell 12.35 min.

Pärast waheaga jätkub koosolek kell 1 päewal.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma**.

Sekretääri kohal abisekretäär **J. Wain**

Juhataja **K. Wirma**: Riigikogu koosolek kestab edasi.

Aruandja **L. Johanson** (loeb):

§ 3. Isikutel, kellel õigus on mõne teise seaduse, nagu tööliste kinnitusseaduse, pensioniseaduse jne. põhjal pensioni, abi-

raha wõi muud toetust saada, wõiwad hoolekande korras ainelist abi ainult siis saada, kui nimetatud seaduste järele antaw abi äraelamiseks ei jätku. Toetuse suuruse igaks aastaks määrab kindlaks hoolekande nõukogu.

W. Linnamägi (krst.): Austatud Riigikogu liikmed! Mina ei saa § 3 redaktsiooniga nõus olla. See paragrahw näeb ette, et kui keegi toetust saab mingisuguse seaduse põhjal, aga kui see toetus siiski mitte ei wõimalda äraelamist, siis sel isikul õigus on täiendawalt toetust saada hoolekandeseaduse alusel elatismiinimumini. Redaktsioon ja see mõte, mis selles paragrahwis on, on väga laia ulatusega. Minu arwates wõib sellest ja ka järgnewatest paragrahwidest wälja lugeda seda, et iga puudustkannataja isik, niisama ka iga puudustkannataja isiku perekond peab hoolekandeseaduse alusel toetust saama niiwõrd, et seda jätkuaks äraelamiseks. Elatiseksistents wõib ühel aastal wäiksem olla, teisel aastal suurem, ja praegu öeldakse see olewat 7.500 marka. Ma ei tea, kas see küll wõi wähe on, kuid igatahes ei ole see mitte wäikene summa. Ja kui selle seaduse mõtte järele on õigus igal kodanikul nõnda, kes wähem teenib, täiendawalt juurdemaksu, et elatismiinimum täis saaks, selle seaduse mõttega mina küll nõus olla ei saa. Siis on siin lõpulause: „Toetuse suuruse iga aasta kohta määrab kindlaks hoolekandenõukogu.“ See on üks tarretanud lause. Hoolekandenõukogu peab kindlaks määrama üle riigi teatud normi, missugune peab toetus olema. Toetuseandmise juures ei saa mitte ühesugust normi arwesse wõtta, aitaks ka see, kui mitu normi, mis ühe wõi teise maakonna kohta maksuma peaks, wõimalik oleks wälja töötada, waid siin peab indiwiduaalselt igal üksikul juhtumisel isewiisi seda toetuseandmist korraldama. Hoolekandeline abiandmine peab olema elastiline, ja sellepärast olen täiesti wiimase lause wastu, see lause peaks wälja jääma. Toetusemääramine peab jääma iga üksiku hoolekandeameti hooleks, kes ligemalt asja korraldab ja kes oma äranägemise järele määraks, kuipalju wõimalik ja tarwis on toetust anda.

Siis räägiti, et hoolekandeseadus pannakse maksuma wiie aasta jooksul. On tõsi, et asutused, nagu rinnalastekodud, wanadekodud, jne., peawad selle seaduse

alusel wiie aasta jooksul teostatama, aga see ei tähenda veel sugugi seda, et kõik puudustkannatajad isikud ja perekonnad peaksid oma abisaamise nõudmise edasi lükkama, waid kindel on see, et kui see seadus maksma hakkab, siis on ikkagi selle seaduse põhjal igal puudustkannatajal isikul õigus nõuda omale abi, ja seda peab seadus kohe wõimaldama mitte ainult kättejõudnud puuduse korral, waid ka siis, kui puudus ähwardab. Täna veel, koosoleku waheajal, tuli minu juurde keegi daam, täiesti wõõras inimene, ja rääkis, et tal on homme oksjon, müüakse asjad ära ja aetakse korterist wälja, ja tahtis minu poole pöörata küsimusega, kust ta wõiks abi leida, et see oksjon edasi lükataks. Teistwiisi aga seda teha ei saa, kui wekslid peawad wälja maksetama. Lugu on wäga halb, sest perekond on wõlgade sisse sattunud, teenistust ka praegu ei ole, ja warandus müüakse wõlgade katteks ära, ning sellega ähwardab seda inimest otsekohene puudus. Kui meil seadus wastu wõetakse, siis on ju riik kohustatud niisugusel juhtumisel wekslid wälja maksma ja seda inimest ähwardawast puudusest päästma. Siin wõib isegi nii kaugele minna, et riik kõiki pankrotti jäänud kaupmehi aitama peab ja nende wekslid wälja ostma. On ka see ette nähtud, et poole liikuwat waranduse suuruses antakse laenu, isegi niisugust pikajalist laenu, mida ka pärast kinkida wõib. See kõik näitab seda, et käesolew hoolekandeseadus on liiga laialt kawatsetud, meie aga seda nii laialt maksma panna ei suuda. Mina panen ette § 3 wastu wõtta järgmises redaktsioonis: „Isikutel, kellel õigus on mõne teise seaduse, nagu tööliste kinnituseaduse, pensioniseaduse jne. põhjal pensioni, abiraha wõi muud toetust saada, wõiwad hoolekande korras ainelist abi ainult siis saada, kui nimetatud seaduste järele antaw abi wähem on, kui harilikult sarnases puuduses olewatele isikutele antakse.“ Selle redaktsiooni järele ei wõi toetuse saaja nõuda elamiseks wastawat abi, see mõiste oleks liiga suur ja jäetakse siin wälja, waid antakse toetust harilikus hoolekande korras. Jääks wälja wiimane lause, mis ära määrab abisaamise normi. Aga et selle paragrahwi wastuwõtmisega tuuakse seadusesse uus põhimõte, mida praeguses seaduses ei ole, sellepärast teeksin mina ettepaneku § 3 ja need teised paragrahwid, mis käesolewas seaduses § 3-ga

ühenduses mõtte poolest, anda uuesti läbiwaatamiseks rahaasjanduse komisjoni.

J. Woiman (sd.): Härra Linnamägi tähendas seda, et § 3 järele on neil isikutel, kes mõne teise seaduse põhjal abi saawad ja sellest ära elada ei suuda, õigus hoolekande korras abi nõuda. Seda õigust neil ei ole. Nad wõiwad abi saada siis, kui hoolekandeamet leiab seda wõimalikuks ja tarwilikuks. Härra Linnamägi ettepaneku järele jääb selle paragrahwi esimene pool samaks, mis ta oli. Mis puutub aga härra Linnamägi II ettepaneku osasse, kus räägitakse, kui „abi äraelamiseks ei jätku“, siis wõib seda ettepanekut wastu wõtta wõi mitte, olulisi muudatusi parandus ei too. Mis puutub aga wiimase lause ärajätmisesse, milise järele määratakse toetuse suurus iga aasta peale kindlaks, ja et härra Linnamägi tähendas juba I lugemisel, et hoolekande nõukogu määrab toetuse, kuma ta ise kohalikka maakondade olusid ei tunne, ja see toetus wõib liig suur olla, nii et omawalitsused ei suuda seda kanda. Mina juhiksin siin Riigikogu liigete tähelepanu sellele, et käesolewas seaduses on ette nähtud hoolekande nõukogus 7 esitajat keskasutuste poolt ja 8 omawalitsuste poolt. Hoolekande nõunik, kes nõukogu liikmena koosolekust osa wõtab, käib kõik hoolekandeseadused kohapeal läbi ja tema suudab kohapeal küllalt olukorraga tutwuneda. Sellega jääks siis järele kuus üheksa wastu, ning omawalitsused on räästi garanteeritud oma ettepanekute läbiwiimises. Meie riik on nii wäike, et temas kohalikkude olude tundmine suuri raskusi ei sünnita. Ma usun, et ka need, kes hoolekandeseadust teostawad, need kohalikkude oludega rehkendawad. Samuti ka need, kes töö-hoolekandeministeeriumis hoolekande alal tegutsewad, kohalikka olusid arwesse wõtawad — ega nemadki riigiwastased ei ole, ärge kartke, härra Linnamägi. Sellepärast waidlen wiimase lause wäljajätmise wastu. Lõpuks tegi härra Linnamägi ettepaneku, seadus rahaasjanduse komisjoni anda. Noh, kuulge, siit paistab Teie õige waade hoolekandeseaduse kohta. Parem öelge otsekoheselt, waatamata kategooriliste tõenduste peale, et seda seadust pooldate, et Teie tõepoolest hoolekandeseadust komisjonidesse maha tahate matta.

K. Tamm (põl.): Austatud Riigikogu liikmed! Mina puudutaksin ka paari sõ-

naga hoolekande nõukogu, millest siin härra Woiman muuseas rääkis. Hoolekande nõukogu juhatajaks on töö-hoolekandeminister ja teiseks liikmeks on hoolekande osakonna juhataja, kolmandaks liikmeks on hoolekande nõunik, neljandaks terwishoiu peawalitsuse juhataja, viiendaks haridusministeeriumi esitaja, kuuendaks kohtuministeeriumi esitaja ja seitsmendaks siseministeeriumi esitaja.

Siis on seal weel ette nähtud 3 linnade, 3 maakonnawalitsuste, üks waldade ja üks alewikkude esitaja, keda kutsutakse 3. aastaks töö-hoolekandeministri poolt, nii et see ripub töö-hoolekandeministri ära, kes sinna omawalitsuste esitajatest pääseb. Peale selle peame weel arwestama sellega, et näiteks üks ainuke waldade esitaja ei saa kõigi waldade huwisid kaitsta. Ehk küll meie riik wäikene on, on siiski olud meil õige mitmekesised. Nii näiteks, on Saaremaa olud wõrreldes Petserimaa oludega hoopis teised. Peale selle wõib juhtuda, et kui näiteks Saaremaa esitaja oleks kutsutud, et tema ülepea ei pääse pealinna, sest on aasta-aegu, millal Saaremaalt üldse wälja ei pääse. Omawalitsuste esitajatest, kellest mitmed wäljaspool Tallinna, puuduksid ikka mõned, mille tõttu täielik ülekaal oleks ametnikkudel, nii et maa-olude asjus wõib tihtipeale asjatundmatus walitsema pääseda. Käesolewa hoolekandeseadusega riiwame meie omawalitsuste õigusi, kuna ei oleks mitte otstarbekohane, et keskkohast hakatakse määrama abiandmise suurust ja wiisi, waid siin tuleks just individuaalsust arwesse wõtta. On ju üldiselt tunnustatud, ja ka meie hoolekandeseaduse teostamise juures oleks kõige otstarbekohasem käia Elberfeldt'i süsteemi järele, mis just tarwilikuks peab individuaalselt hinnata iga üksiku puudustkannataja seisukorda, nii et seal wastawalt toetust määratakse, sest puudustkannatajate tarwidused on mitmesugused. Üks tarwitab abi riidega, teine küttega, kolmas mõne muuga jne, nii et pealinnas hoolekande nõukogus ette näha ja ette ära määrata hoolekandelise abi normisid ei ole sugugi otstarbekohane, ja seda toetada oleks minu arwates küll raske. Sellepärast teen mina ettepaneku wiimane lause § 3-ast wälja jätta.

Juhataja K. Wirma: Faktiliseks märkuseks on sõna rkl. Gustawson'il.

O. Gustawson (is.): Käesolewa seaduse I-sel lugemisel ütles härra Linnamägi sõnasõnalt järgmist: „Kõigepealt kriipsutaksin alla eksiarwamiste ärahoidmiseks seda, et mina sõna ei wõta mitte selleks, nagu oleksin mina hoolekandeseaduse wastu wõi tahaksin teda komisjoni anda wõi kuidagi wiisi tema wastuwõtmist takistada, waid just ümberpöörduvalt, mina toetan seda, et tema oleks pidanud warem wälja töötatama ja maksma pandama“. Ja oma kõne lõpus ütles härra Linnamägi: „Minu härrad! Teie tegite mulle wäga palju wahelhüüdeid, iseäranis pahemalt poolt ja tahtsite wälja paista lasta, et mina olen selle seaduse wastu. Mina ütlen, mina terwitan seda seadust.“ Härra Linnamägi on öelnud, et tema ei tee ühtegi ettepanekut, mis oleks sihitud selleks, et käesolewat seadust komisjoni anda. Täna aga on tema juba kahe paragrahwi juures komisjoniandmise ettepaneku teinud. Juhtides selle wastolu peale tähelepanu, naelutan ma kinni, et härra Linnamägi siingi on jäänud truuiks kristliku rahwaerakonna traditsioonidele — rääkida üht ja teha teist.

Juhataja K. Wirma: Ma pean tähendama, et minule kirjalikult ei ole härra Linnamägi poolt ühegi paragrahwi kohta ettepanekut tulnud komisjoni anda.

W. Linnamägi (krst.): Mina tahaksin ainult niipalju härra Gustawson'ile wastata, et mingit wastolu minu sõnade ja tegude wahel leida ei wõi. Esimene kord ütlesin mina tõesti, kui ma selle seaduse ainult korra olin läbi lugenud, et mina tema komisjoni andmise wastu olen, aga see oli siis sellepärast, et mina seda seadust õieti ei tundnud. Ma lehitsesin tema läbi ja arwasin, et kui mõned puudused maha arwata, siis on tema wäga hea seadus. Aga pärast, kui mina hakkasin teda rohkem ja põhjalikumalt lugema, leidsin mina, et tema tõesti niwõrd puudulik on, et teda sarnases kujus maksma panna wõimatu. Sellest ongi tingitud minu ettepanekud komisjoni andmiseks.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja L. Johanson: Et § 3-dale ka nii ägedalt wastu waieldakse, siis on see tõenduseks, et wäga põhjendatud on arwamine, et see seadus, enne

kui tema wastu wõetakse, tõesti mõnele karile wõi liiwaseljandikule kinni jookseb. See paragrahw on üks kõigesüütumatu-dest paragrahwidest, ja tema sisu seisab näitega seletades selles: Meil on praegu hulgakene sõjawäelasi, kes Eesti iseseiswuse sõjast on osa wõtnud ja seal wigastada saanud. Wastawa seadusega on nende pensioni ülemääraks ette nähtud 3000 marka kuus, pension aga makstakse wigastuse protsendi järele, alates 10-st protsendist. Kujutage omale ette, mis see tähendab! See tähendab, et endine sõdur, kes on osa wõtnud meie iseseiswuse wõitlusest, ja kui tema wigastuse protsent on näiteks 10, saab toetust 300 marka kuus — 10%-ti 3000-st on 300. Kui tema aga nüüd wanaks jääb, siis tuleks, kui seda paragrahwi ei oleks, temale ikka ainult 300 marka kuus maksta. Hoolekandeseaduse põhjal tema toetust ei saaks ja pensioniseaduse põhjal saaks ta ainult 300 marka. Käesolewa § 3-da mõte oleks nii see, et ka neile, kes teiste seaduste alusel wäikese pensioni saavad, ja niisuguseid on nii õnnetuskinnituseaduse põhjal, sõduritele pensionimaksmise seaduse põhjal ja muude seaduste alusel, et ka neile antakse toetust sel määral, et nad ära elada wõiksid. See on ka õiglane, sest mõne eelpoolnimetatud seaduse põhjal saaksid nad õige wähe pensioni, sest et neil töäjõud osalt alles on, kui aga nemad wanaks jääwad ja oma töäjõu kaotawad, siis sellest silmapilgust peale tuleb neile hoolekandeseaduse põhjal lisa maksta sellele pensionile, mida nad saawad seaduses ettenähtud suuruses. See on paragrahwi mõte, ja et selle pensioni suuruse ära määraks hoolekandenoukogu, selle wastu ei tohiks ju keegi waielda. Siin ei ole ette nähtud see, et igale isikule määrab hoolekandenoukogu pensioni kindlaks, waid siin määratakse õieti ära pensioni maksimum, määratakse kindlaks kõigesuurem summa, mida anda wõib. See on selleks, et iga kohalik hoolekandeametnik selle maksimumi aluseks wõib wõtta, selle juures tähele panes ka teisi tingimusi — missugune on waesus selle inimese juures, kui palju tal on veel töäjõudu, kui palju tema tarwitab, ühesõnaga, kõik erilised tingimused, ja siis nendest wälja minnes määrab iga üksiku juhtumise kohta kindlaks toetuse suuruse. Tähendab, toetuse suuruse määramine antakse kohaliku asutuse kätte. Nii tuleks sellest paragrahwist aru saada

ja selles mõttes on wõetud ka üles, et toetuse suuruse määrab igaks järgmiseks aastaks kindlaks hoolekandenoukogu. Härra Linnamägi arwab, et tuleb juurde anda nii palju, et saaksid nii palju kui harilikult antakse. Kui palju siis harilikult antakse? Missugune on see, „harilik?“ „Harilik“ on see, et antakse praegu ainult 1½ ja 50 marka kuus. (O. Gustawson, is.: 75 penni! — J. Soots, põl.: Ega kõik ei ole wõtnud!) Waadake, niisugust mõistet meie ei wõi seadusesse wõtta, siin peawad kindlad normid olema ja tulewad kindlad mõisted ära määrata. Kui aga siia wõetakse „harilik“, siis sellega luuakse sama seisukord, mis praegu Eesti riigis. See ei oleks mingisugune uuendus, mille kohta wõiks öelda, et teda wõib wastu wõtta ja ka mitte wastu wõtta. See on põhimõttelik uuendus ja selle wastu tuleb kindlasti olla. Et aga selle paragrahwi juures jällegi tehakse katset käesolewat seadust komisjoni anda, siis peab selle kohta ütleva, et kawatsetakse iga paragrahwi juures seda korrata, mis esimese ja teise paragrahwi juures läbi kukkunud. Kui see nii on, siis on see juba töötakistus.

Juhataja K. Wirma: Esitatud on kaks ettepanekut: Üks rkl. Linnamägi poolt, wõtta § 3 järgmises redaktsioonis: „Isikutel, kellel õigus on mõne teise seaduse, nagu tööliste kinnituseaduse, pensioniseaduse jne. põhjal pensioni, abiraha wõi muud toetust saada, wõiwad hoolekande korras ainelist abi ainult siis saada, kui nimetatud seaduse järele antaw abi wähem on kui harilikult sarnases puuduses olewatele isikutele antakse.“

Teine ettepanek on tehtud rkl. K. Tamm'epoolt komisjoni poolt ettepanud § 3-ast wälja jätta wiimane lause. (Segased wahelhüüded W. Linnamägi, krst. ja O. Gustawson'i, is. poolt.) Riigikogu liikmed Linnamägi ja Gustawson, palun rahu! (Juhataja helistab.) Palun mind mitte segada.

Ma kawatsen panna hääletamisele kõigepealt rkl. Linnamägi ettepaneku. Peaks see ettepanek wastu wõetama, siis langeb rkl. Tamm'e ettepanek ära. Kui aga rkl. Linnamägi ettepanek tagasi lükatakse, siis tuleb rkl. Tamm'e ettepanek iseseiswalt hääletamisele.

Hääletamisele tuleb rkl. Linnamägi ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek

tagasi lükatud. (Hüüded: Ära lügeda!) Panen weel kord ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Poolt on äntud 17 häält, vastu — 30, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Tamm'e ettepanek — välja jätta § 3-as viimane lause. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 3 komisjoni poolt ettepanud redaktsioonis. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 3 vastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse vastu nähtawa enamusega §§ 4, 5.

§ 4. Wäljamaalased kuuluvad Eesti wabariigis hoolekande alla ainult siis, kui nende kodumaaga sellekohane leping on tehtud wõi kui nende kodumaal puudustkannatajad Eesti kodanikud oma kodanikkudega hoolekande asjus üheõiguslikud on ja seal toetust mitte vähemal määdul ei anta, kui Eesti wabariigis. Kõik teised hoolekannet tarwitawad wäljamaalased saadetakse esimesel wõimalusel oma kodumaale. Wäljamaalased, kellel selleks õigus on, samuti ka kodakondsuseta isikud, saawad toetust ühesugustel alustel Eesti kodanikkudega, kuid omawalitsuste wäljaminekud selleks otsarbeks tasub töö-hoolekandeministeerium.

§ 5. Wäljamail asuwad puudustkannatajad Eesti kodanikud, kui nemad oma asupaigas hoolekande alla ei kuulu, saawad toetust Eesti wabariigi kohaliku esituse kaudu töö-hoolekandeministeeriumi poolt. Esimesel wõimalusel saadetakse niisugused isikud kodumaale, wõi kui nemad kodumaale tulla ei taha, jäetakse toetusest ilma.

Aruandja **L. Johanson** (loeb):

§ 6. Iga abiandja asutus peab abi wõimalikult nõnda korraldama, et abi-saaja enast edaspidi ise ära elatada wõiks.

Juhataja **K. Wirma**: Faktiliseks märkuseks on sõna töö-hoolekandeministril.

Töö - hoolekandeminister
Chr. Kaarna: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Sel puhul, kui rkl. Gustawson

siin seletas, et ega ometi töö-hoolekandeministeeriumis ei istu inimesed, kes meie oludele wõõrad on ja et ega seal ometi riigiwastased ei ole, hüüdis üks Riigikogu liige waha, et „seal on riigiwastaseid ka.“ Ma pean kõigewaljemalt protesteerima sarnase töö-hoolekandeministeeriumi ametkonna kahtlustamise vastu. Kui Riigikogu liigetel andmeid peaks olema, et selles ametkonnas riigiwastaseid teenimas on, siis tuldagu nendega välja seal, kus see tarwilik on. Kuid süüdistusi näkku wisata terwele ametkonnale, kus on inimesi, kes Eesti riigi loomise töös algusest saadik tegewad on olnud ja ühtlasi ka meie wabadussõjast osa on wõtnud... (J. Soots, põl.: Ega kõik ei ole wõtnud!) seda ei peaks lubatama. Niisugusel wiisil etteheidete tegijad ei ole seda wäärt, et nad nii tõsise küsimuse puhul wõiksid sõna wõtma tulla.

Juhataja **K. Wirma**: Ma ei ole kuulnud niisugust wahemärkust, aga kui see tõesti on olnud, siis ei saa seda mitte lubatawaks kõnekääneks lugeda.

Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 6 vastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse vastu nähtawa enamusega §§ 7, 8, 9, 10.

§ 7. Keelatud on hoolealuseid külakorda (perest peresse) ülalpidamisele saata, samuti ka perekondadesse ülalpidamisele andmist wäljapakumise teel toimetada.

§ 8. Kõik hoolekande alla kuuluvad isikud on selle hoolekande asutuse wõitena poolt määratud isiku järelwalwe all, kes temale abi annab.

§ 9. Hoolekannet teostatakse riigi ja omawalitsuse asutuste poolt.

§ 10. Riigi kui ka omawalitsuste asutuste wäljaminekud hoolekande peale kuuluvad seadusandlikkude wäljaminekute hulka ja kaetakse eelarwe-summadest.

Aruandja **L. Johanson** (loeb):
§ 11. Iga omawalitsuse asutus on kohustatud välja töötama oma alluwa piirkonna kohta üldise ja iga-aastase hoolekande kawa ja selle esitama heakskiitmiseks:

walla ja alewi omawalitsused — maakonnawalitsusele, maakonna ja linna oma-

walitsused — töö-hoolekandeministeeriumile:

Üldise ja iga-aastase üleriikliku hoolekande kawa seab kokku töö-hoolekandeministeerium.

Kui töö-hoolekandeministeerium wõi maakonnawalitsused leiawad, et nendele esitatud hoolekande kawad seaduse nõuetele ei wasta wõi üleriikliku wõi ülemaakonnalise hoolekande kawa ühtlast kokkuseadmist ei wõimalda, saadawad nemad niisuguse kawa ühes oma märkustega, milles leitud puudused ära tähendatud, tagasi ümbertöötamiseks ja uuesti esitamiseks.

M. Juhkam (töer.): Mina leian, et § 11 õige tõsiselt ja sügawalt puudutab meie praegust omawalitsuste järelwalwe korda. Mina ei hakka praegu wastu waidlema paragrahwile, wõib olla on teda wõimalik wastu wõtta ligikaudu sel kujul, wõib olla mitte; küll aga arwan, et omawalitsuste järelwalwe korda, mis ette nähtud wastawates omawalitsuste ja järelwalwe seadustes, nij kergesti ja mööda minnes muuta ei saa. Minu arusaamise järele tuleks seda paragrahwi omawalitsuse komisjonis kaaluda ja sellepärast teen ettepaneku: anda § 11 omawalitsuse komisjoni.

Pea juurde lisama, et siin mingisugust juttu olla ei wõi seaduse mahamatmisest wõi tema wastuwõtmise takistamisest, sest omawalitsuse komisjon on meil praegu üks nendest komisjonidest, kel eelnõud peaaegu puuduwad. Seal on tööd waevalt üheks, kõigerohkem kaheks koosolekuks, ja sellepärast on wõimalus seda paragrahwi seal kaaluda ja wiivituse tagasi anda Riigikogule.

K. Tamm (põl.): Teeksin sel juhtumisel, kui härra Juhkam'i ettepanek ei peaks läbi minema, ettepaneku: § 11-da esimeses lõikes wõtta sõna „heakskiitmiseks“ asemel sõna „teadmiseks“ ja wiimane lõige § 11-as wälja jätta.

J. Woiman (sd.): Selleks juhtumiseks, kui härra Juhkam'i ettepanek peaks wastu wõetama, teeksin ettepaneku: anda omawalitsuse komisjonile hoolekandeseaduse § 11-da läbiarutamiseks kolmepäewaline tähtaeg.

Põhjendan ettepanekut sellega, et § 11 on ainus sellesisuline paragrahw, ja kui selle arutamiseks nõutakse wäga

palju aega, siis wõib see lõppude-lõpuks takistada hoolekandeseaduse arutamist.

Mis puutub sellesse, nagu härra Juhkam ette tõi, et omawalitsuse komisjonil ei ole praegu tööd ja tema tahab selle läbi, et § 11 komisjoni antakse, omawalitsuse komisjonile tööd anda, siis leian, et sarnane wäide täitsa põhjendamatu on. On täiesti lubamatu § 11 ainult selleks komisjoni anda, et omawalitsuse komisjonile tööd muretseda.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja L. Johanson: Mina waidlen rkl. härra Juhkam'i ettepaneku wastu, wälja minnes sellest seisukohast, et § 11 sel kujul, nagu ta töökaitse komisjoni poolt esitatud, wõib meie hoolekandekorraldusse uuendusi ning parandusi tuua. Kui aga halwatakse järelwalwe, kui lõhutakse ära see süsteem, mis siin läbi wiidud, siis jääb küsitawaks, kas see hoolekandeseadus üldse midagi uut juurde toob meie oludes. Waieldakse järelwalwe wastu, mida peab teostama töö-hoolekandeministeerium, kuid see järelwalwe on tarwilik selleks, et hoolekande otstarbekohaselt teostataks. See on niisama tarwilik, kui haridusministeeriumi järelwalwe algkoolide üle. Hoolekande alal on terve rida küsimusi, mis nõuawad eriteadmisi, erioskust. Meie töö- ja hoolekandeministeerium, kui püsiw asutus, wõib järelwalwet palju otstarbekohasemalt teostada, kui kohapealsed asutused. Töö- ja hoolekandeministeeriumi hoolekande-osakonna ametnikud on riigiteenijad ja püsiwad kestwalt oma kohtadel, kuna omawalitsuste hoolekande-osakonna juhtiwaid jõudusid wahetatakse igal walimisel, kui poliitilisi isikuid. Ei saa sugugi öelda, et need isikud, kes omawalitsuste osakondi juhatawad, alati sel alal asjatundjad oleksid ja iseseiswalt tegutseda wõiksid. Nad tegutsewad nii, nagu see poliitiliselt tarwilik, ja sellega on seal küsimus otsustatud, kuna hoolekandeseaduse teostamine nõuab teoreetilist ja praktilist ettevalmistust ning oskust. Töö-hoolekandeministeeriumi, kui sellekohase seadusliku asutuse järelwalwe wastu ei saa waielda nii kaua, kui meil töö-hoolekandeministeerium olemas on.

Mina ei saa aru, mis selles paragrahwis oleks ette nähtud niisugust, et teda tuleks muuta. (**M. Juhkam**, töer.: Kas

see on üks järelwalwe seadus?)

On kaks põhjust, mille põhjal wõib kawa tagasi saata. Esiteks, kui omawalitsuse tegewus on seadusewastane ja teiseks, kui ta ei luba üleriiklikku kawa kokku seada, tähendab, kui ta tööd takistab. Ma arwan, et keegi ei saa tõendama tulla, et mitte otstarbekohane ei ole sel korral kawa tagasi saata.

Lõpuks, meil on hakatud wahet tegema komisjoni ja komisjoni wahel. Arwatakse, nagu kaitseks omawalitsuse komisjon omawalitsuste huwisid, töökaitse komisjon töökaitse huwisid jne. Pole sugugi nii. Iga komisjon waatab küsimust igakülgselt. Töökaitse komisjonis on endisi linnapäid, näiteks kristlikust erakonnast, on endisi talurahwa kommissare, näiteks põllumeestekogudest, ja kui meie kokku wõtame töö aastate järele, mis komisjoni liikmed teinud omawalitsuse alal, siis, kui kokku wõtta omawalitsuse komisjoni tööd ja töökaitse komisjoni tööd, arwan mina, et wiimases vähem ei ole töötatud sel alal, kui omawalitsuse komisjonis. Sellepärast oletan mina, et omawalitsuse komisjon midagi paremat luua ei wõi. Nii jääb järele ikkagi samane eesmärk, mis oli §§ 1., 2. ja 3. juures, nimelt seda seadust tahetakse arutamisel ära wõtta. Järelwalwe peab ikka keskasutuse kätte jääma, tuleb kawasid rewideerida keskasutuste poolt, tuleb neid ühtlustada. Kui aga need ülesanded maakonnawalitsuse peale panna, siis on ka hoolekandeseaduse selgroog murtud.

Juhataja K. Wirma: On tehtud järgmised ettepanekud: rkl. Juhkam'i poolt on ette pandud § 11 omawalitsuse komisjoni anda. Rkl. Tamm'e poolt on ettepanek § 11-a esimeses lõikes wõtta sõnade „heakskiitmiseks“ asemel „teadmiseks“ ja wiimane lõige wälja jätta. Rkl. Woiman'i poolt on ettepanek tehtud omawalitsuse komisjonile kolmepäewane tähtaeg hoolekandeseaduse § 11-a arutamiseks määrata.

Kawatsen ettepanekud hääletamisele panna järgmises korras: Kõigepealt rkl. Juhkam'i ettepanek ja peaks see wastu wõetama, siis rkl. Woiman'i ettepanek. Peaks aga rkl. Juhkam'i ettepanek tagasi lükatama, tuleb hääletamisele rkl. Tamm'e ettepanek, kuna siis rkl. Woiman'i ettepanek hääletamata jääb.

Asun rkl. Juhkam'i ettepaneku hääletamisele, § 11 anda omawalitsuse komisjoni. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 21 häält, wastu — 25, seega on ettepanek tagasi lükatud. Seega langeb ära tarwidus rkl. Woiman'i ettepanekut hääletada.

Asun rkl. Tamm'e ettepaneku hääletamisele. Rkl. Tamm soowib, et tema ettepaneku osad lahus hääletatakse. Hääletamisele tuleb ettepanek § 11-a esimeses lõikes sõna asemele „heakskiitmiseks“ wõtta „teadmiseks“. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 20 häält, wastu — 23, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Tamm'e teine ettepanek — paragrahwi wiimane lõige wälja jätta. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 11-a hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 11 wastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 12 ja 13.

§ 12. Töö- ja hoolekandeministeerium ja omawalitsuse asutused wõiwad hoolekannet teostada, hoolekande asutusi korraldada, neid walitseda kas otsekohe wõi wastastikku kokkuleppe alusel seltskondlike wõi heategewate organisatsioonide kaudu.

§ 13. Omawalitsuse asutused wõiwad hoolekande ülesannete teostamiseks ühingutesse ja liitudesse astuda wõi sellekohasel kokkuleppel ühiseid hoolekandeadususi ellu kutsuda, ühinemise, liitumise wõi kokkuleppe tingimistest töö- ja hoolekandeministeeriumile teatades.

Aruandja **L. Johanson** (loeb): § 14. Hoolekande- ja heategewad seltsid, organisatsioonid ja asutused registreeritakse seaduslikus korras ja töötawad töö- ja hoolekandeministeeriumi järelwalwe all. Nemad on kohustatud kaks eksemplaari omast põhikirjast kui ka iga-aastastest aruannetest nimetatud ministeeriumile teadmiseks saatma. Peale selle on töö- ja hoolekandeministeeriumil õigus nende tegewust igal ajal rewideerimise alla wõtta, neilt igasuguseid nende tegewusesse puutuwaid teateid ja aruandeid nõuda, tarwilikul korral, kui

nemad tegutsewad seaduse- wõi põhi- kirjawastaselt, nende tegewust ajutiselt katkestada, kohtus nende jäädawa sulgu- mise nõudmisega esinedes. Samuti wal- wab töö- ja hoolekandeministeerium selle üle, et eraseltside ja -organisatsioonide poolt ülewälpeetawate hoolekandea- sutuste tegewus seadusnõuetele wastaks.

K. Tamm (põl.): Mina teen selle paragrahwi kohta järgmise ettepaneku: wõtta kolmandas reas sõnade „töö- ja hoolekandeministeeriumi järewalwe all“ asemele sõnad: „wastawate maakonna ja linna omawalitsuste järewalwe all.“

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **L. Johanson**: Mina ei saa selle ettepanekuga mitte ühineda. sest tema on selle põhimõtte wastu, mis mina eelpool tähendasin. § 11 on juba tunnistatud ja sellega tuleb laiendada hoolekannet ka heategewate seltside kohta.

Juhataja **K. Wirma**: On tehtud ettepanek, wõtta § 14. kolmandas reas sõnade „töö- ja hoolekandeministeeriumi järewalwe all“ asemele sõnad: „wastawate maakonna ja linna omawalitsuste järewalwe all“. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasilükatud. Panen hääletamisele § 14. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 14 wastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** (loeb): § 15. Eraseltsid ja -organisatsioonid wõiwad hoolekandea- sutusi, nagu rinnalaste- ja emadekodud, lastekodud, laste suwekoloniid, wanadekodud jne. ainult töö- ja hoolekandeministeeriumi lubal awada.

Nende asutuste kohta on makswad kõik käesolewas seaduses ettenähtud, niisama ka edaspidi hoolekandea- sutuste kohta maksmapandawad määrused.

K. Tamm (põl.): Teen ettepaneku § 15. esimese lõike lõpus wõtta sõnade „ainult töö- ja hoolekandeministeeriumi lubal“ asemele sõnad „wastawa omawalitsuse loal“.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **L. Johanson**: Samadel põhjustel, mispärast ettepanek § 14.

juures tagasi lükati, tuleks ka § 15. juures härra Tamm'e ettepanek tagasi lükata, juba sellepärast, et seadus ühtlane on.

Juhataja **K. Wirma**: Rkl. Tamm'e poolt on ettepanek tehtud § 15. esimese lõike lõpus wõtta sõnade „ainult töö- ja hoolekandeministeeriumi lubal“ asemel sõnad „wastawa omawalitsuse loal“. Panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on rkl. Tamm'e ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb § 15. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 15 wastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** (loeb): § 16. Eraseltside ja -organisatsioonide, kui ka omawalitsuste hoolekandea- sutuste majade ja hoonete ehitamise ja ümber- ehitamise plaanid tulewad töö- ja hoolekandeministeeriumile kinnitamiseks esitada. Ühtegi hoolekandea- sutust ei wõi enne awada, kui töö- ja hoolekandeministeerium teda otstarbele wastawaks ei ole tunnustanud ja tema awamiseks luba andnud.

Töö- ja hoolekandeministeeriumil on õigus määrusi wälja anda nõuete üle, millele hoolekandea- sutused ja nende hooned wastama peawad.

K. Tamm (põl.): Plaanide esitamine peaks sündima harilikus korras ja sellepärast teen ettepaneku § 16. esimene lause wälja jätta.

M. Juhkam (töer.): Minu arusaamise järele wõib seda seadust rutuliselt wastu wõtta ainult siis, kui omawalitsuse komisjon kõrwaldab need puudused, mis üksikutes paragrahwides olemas. Et puudused olemas, see on minule enam kui selge. Mis puutub eriti § 16., siis pannakse siin maksma uus kord majaplaanide kinnitamise kohta. Wiimati jõuame meie niikaugemale, et iga ehituse kohta kinnitab plaanid ise ministeerium. Jutt wõiks olla sellest, et teedeministeerium ehitusplaanid kinnitab. (O. Gustawson'i, is. waheliüüie.) Ei kinnita, härra Gustawson, haridusministeerium koolimajade plaane, aga awaldab oma arwamise.

Lõpuks on ju ükskõik, kus seda seadust weel kord läbi arutada, kuid minu arusaamise järele on kõige kohasem seda teha omawalitsuse komisjonis, ja sellepärast teen wastawa ettepaneku.

Th. Tallmeister (rhws.): Peab ometi seda arwesse wõtma, kui üht niisugust hoonet hakatakse ehitama, mis hoolekande otstarwet peab täitma, et ehituskomisjon wõi wastaw asutus ei saa kõiki hoolekande tarwidusi tunda. Tema kaalub projekti ainult arhitektooniliselt läbi ja üldiste ehitusmääruste seisukohalt, aga kas teab tema siis seda ära määrata, missugused toad wõi sisseseaded peawad olema ühes niisuguses hoolekandeaasutuses. Seal on küllalt niisuguseid eriharusid, mis ainult tuttawad on wastawale asutusele, kes terwelt seda hoolekannet juhib ja teda üksikasjaliselt tunneb. Sellepärast ei saa ülekohtune olla, kui hoolekande otstarbeks hoonet tahetakse ehitada, et siis selleks töö-hoolekandeministeeriumilt luba nõutama peab.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja L. Johanson: Just selles mõttes on § 16. esimene lõige wastuwõetaw. Samuti nagu näiteks koolimajade kohta on tarwilik haridusministeeriumi nõusolek, niisama on tarwilik pimedatekodu ja lastewarjupaikade ehitamise kohta töö- ja hoolekandeministeeriumi nõusolek juba sellepärast, et ei ole ükskõik, missugune oleks lastewarjupaiga wõi pimedatekodu ehitus. Kui seda järewalwet nende ehituste üle anda teise asutuse kätte, siis peetakse seal silmas küll harilikka nõudmisi, kuna aga need erinõudmised, mis sellest ehitusest just pimedatekodu ja lastewarjupaiga teewad, täiesti tähele panemata wõiwad jääda. Ja tagajärg on see, et ehitatakse hooneid, mis ei wasta otstarbele. Et seda ära hoida, selleks on mõeldud § 16.

Juhataja K. Wirma: Esitatud on järgmised ettepanekud: Rkl. Tamm'e poolt § 16. esimene lause wälja jätta. Rkl. Juhkam'i poolt on ettepanek tehtud § 16 anda omawalitsuse komisjoni. Kõigepealt tuleks hääletamisele rkl. Juhkam'i ettepanek, peaks see tagasi lükatama, siis tuleb hääletamisele rkl. Tamm'e ettepanek. Asum rkl. Juhkam'i ettepaneku hääletamisele. (H ä ä l e t a t a k s e.) N ä h t a w a e n a m u s e g a o n e t t e p a n e k t a g a s i l ü k a t u d. H ä ä l e t a m i s e l e t u l e b r k l. T a m m ' e e t t e p a n e k, j ä t t a w ä l j a § 16. e s i m e n e l a u s e. (H ä ä l e t a t a k s e.) N ä h t a w a e n a m u s e g a o n e t t e p a n e k t a g a s i l ü k a t u d. H ä ä l e t a m i s e l e t u l e b

§ 16. (H ä ä l e t a t a k s e.) N ä h t a w a e n a m u s e g a o n § 16 w a s t u w õ e t u d.

Aruandja L. Johanson (loeb)
§ 17. Hoolekandeaasutuste terwishoidliku seisukorra üle walwab terwishoiu peawalitsus ja wastawate omawalitsuste terwishoiu osakonnad.

Hariduslik ja kaswatuslik külg laste hoolekandeaasutustes kuulub haridusministeeriumi ja tema organide walwe alla.

M. Juhkam (töer.): Terwes selles paragrahwis kõneldakse asjadest, mis täitsa iseenesest mõistetawad ja arusaadawad on. Sellepärast on see paragrahw ülearune, ja teen ettepaneku tema wälja jätta.

K. Tamm (põl.): Selleks juhtumiseks, kui ei peaks vastu wõetama härra Juhkam'i ettepanek, teeksin ma ettepaneku paragrahwi esimest lauset redigeerida järgmiselt: „Hoolekandeaasutuste terwishoidliku seisukorra üle walwab wastaw omawalitsus oma terwishoiuosakonna kaudu.“

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja L. Johanson: Mina waidlen selle paragrahwi wäljajätmise vastu. Juba selguse mõttes on tema sissejätmine tarwilik. Eriti juhin tähelepanu selle peale, et ka arstide kongress ja koosolek on nõudmise üles seadnud, et hoolekandeaasutused ja korraldused peaksid kuuluma ka terwishoiu peawalitsuse järewalwalwe alla, vähemalt terwishoidlikust küljest. Sarnase nõudmise on arstid esitanud, ja see näib ka põhjendatud olewat. Vähemalt ei ole siin selle vastu waideldud sisuliselt.

Juhataja K. Wirma: Rkl. Juhkam'i poolt on ettepanek tehtud § 17 wälja jätta. See ei ole iseseisew ettepanek, selle kohta teewad Riigikogu liikmed paragrahwi hääletamisel tarwilikud järeldused.

Rkl. Tamm'e poolt on ettepanek tehtud § 17-da esimest lõiget redigeerida järgmiselt: „Hoolekandeaasutuste terwishoidliku seisukorra üle walwab wastaw omawalitsus oma terwishoiu osakonna kaudu.“ See on esimene lõige, teine lõige jääks endiseks.

Panen hääletamisele rkl. Tamm'e ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 17 hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 17 wastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** (loeb): § 18. Kõik hoolekandesse puutuvad paberid, nagu palwekirjad, tunnistused, tõendused, ära kirjad, õiendused jne. on tempelmaksust, kantseleimaksust ja igasugustest muist maksudest vabad.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 18 wastu wõetud.

(Hüüded: Lõpetada!) Kuulen ettepanekuid koosolekut lõpetada. Panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Aruandja **L. Johanson** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 19—24.

II peatükk.

Hoolekande kohustus.

§ 19. Iga hoolekannet tarwitaja isik saab, välja arwatud käesolewas seaduses eriti näidatud juhused, abi sellelt walla, alewi, wõi linna omawalitsuse asutuselt, kelle piirides tema ilma alalist hoolekannet tarwitamata wiimase kolme aasta jooksul wiimati vähemalt üks aasta wahet pidamata alaliselt elanud. Kui niisugust kohta ei ole, siis saab tema abi sellelt omawalitsuse asutuselt, kus tema sama aja jooksul ja samadel tingimistel kõige kauem on elanud.

Wäljamaalt kodumaale asunud puudustkannatajad kodanikud, kui nemad hoolekannet tarwitawad enne, kui nende kodumaale jõudmisest kolm aastat täis saab, saawad abi sellelt omawalitsuselt, kuhu nemad kodumaale asudes kuuluvad.

Naine, kui tema oma mehega ühes elab, on õigustatud abi saama samalt omawalitsuselt, kellelt abi saama õigustatud oleks mees, lapsed — sellelt, kellelt abi saama õigustatud oleks see wanematest, kelle juures lapsed on wõi olid.

§ 20. Kui abipalujale, kes walla, alewi wõi linnawalitsuse poole abisaamise pal-

wega pööranud, käesolewa seaduse järele abi andma kohustatud on mõni teine riigiwõi omawalitsuse asutus, annab see omawalitsuse asutus, kelle poole abipaluja pööras, ajutist abi, kuid wiimasel on õigus peale esialgse abiandmise abitarwitajat selle asutuse korraldusesse saata, kes tema eest kohustatud käesolewa seaduse järele hoolitsema, peale selle, kui ta wiimase kindlaks teinud, temaga läbikäimisesse astunud ja see abitarwitaja wastuwõtmist korraldanud. Samuti on abi andma kohustatud asutusel õigus nõuda, et abitarwitaja tema korraldusse saadetakse.

Käesolewas paragrahwis tähendatud ümberpaigutamist ei wõi ette wõtta, kui abitarwitaja terwislik seisukord seda ei luba, niikaua kuni see takistus olemas, samuti ka siis, kui tema teenistuse võimalused selle all kannataksid wõi kui temal kindel asukoht ülenewas wõi alanevas joones sugulaste, wenna wõi õe juures on.

§ 21. Omawalitsuse asustusel on õigus esialgseks abiandmiseks, niisama ka abitarwitaja ärasaatmiseks tarwitatud kulusid tagasi nõuda sellelt asutuselt, kes abitarwitaja eest kohustatud hoolt kandma, kusjuures wiimasel asutusel õigust ei ole nende kulude katmisest ennast lahti öelda, wõi nende suuruse wõi otstarbekohasuse wastu waielda, kui abiandja oma harilik-kudest abiandmise wiisidest ja seaduslikkudest abiandmise määradest kinni on pidanud.

§ 22. Eelmises paragrahwis tähendatud õiguskustub, kui omawalitsuse asutus, kes esialgset abi andis, kahe nädala jooksul peale esimese abiandmise sammusid ei astu selle asutuse kindlakstegemiseks, kes abi andma kohustatud wõi ühe kuu jooksul peale selle kindlakstegemist kulude tasumise nõudmisega ei esine wõi abitarwitaja ärasaatmist ei teosta.

See õigus ei kustu, kui ärasaatmine on wiibinud abi andma kohustatud asutuse süü wõi wiivituse tõttu.

§ 23. Kui käesolewa seaduse § 20 teise lõike põhjal abitarwitaja ümberpaigutamist ette ei wõeta, korraldab abitarwitajale edaspidise abiandmise see asutus, kes tema eest kohustatud hoolt kandma, selle omawalitsuse kaudu, kus abitarwitaja wiibib. Kunni abiandmise korraldamiseni jätkab wiimane abiandmist omalt poolt, kuna temal õigus on kõiki kantud kulusid ühe kuu jooksul

peale nende kandmist esimeselt tagasi nõuda. Peale ühekuulise tähtaja kustub nõudmise õigus. Kui abi kestwalt antakse, esitatakse nõudmine iga möödaläinud kuu jooksul tehtud kulude tagasimaksmise üle järgnema kuu jooksul.

§ 24. Tsiwiilseaduste määrused sugulaste ja omaste kohuste ja õiguste kohta üksteise käest toetuse ja ülalpidamise saamise üle jääwad maksma nende täienduste ja lisandustega, mis käesolevas seaduses näidatud.

Wäljaspool abielu sündinud lapse isa on kohustatud peale lapse ülalpidamise kulude kandmise ka lapse ema eest hoolitsema ja teda ülal pidama neli nädalat enne ja kuus kuud peale sünnitamist ja ühtlasi ka tasuma sünnitusega ühenduses olewad arsti ja ämmaemanda kulud.

Wäljaspool abielu sündinud laps ei ole kohustatud oma isa ülal pidama, kui tema mitte isa juures üles kaswanud ei ole.

Aruandja **L. Johanson** (loeb):

§ 25. Kui abitarwitajal on omakseid wõi sugulasi, kes tema eest kohustatud on hoolt kandma ja seda ka teha suudawad, kuid kui nemad seda mitte ei tee, korraldatakse puudustkannatajale abiandmist üldistel alustel. Abiandjal asutusel on niisugusel juhtumisel õigus abiandmiseks tarwitatud kulusid kohtu teel sisse nõuda nendelt isikutelt, kes abitarwitaja eest kohustatud hoolt kandma. Kulude sissenõudmist ei wõi ette wõtta, kui selle tõttu isik, kellelt kulusid nõutakse, oma enese wõi oma perekonna ülalpidamise wõimaluse kaotada wõib.

Samuti talitatakse ka wäljaspool abielu sündinud lapse isaga, kui tema eelmises paragrahwis tähendatud kohused täitmata jätab.

Kui isik, kes abitarwitaja eest kohustatud hoolt kandma, oma kohuse laiskuse, hooletuse wõi kangekaelsuse pärast wõi muul sarnasel põhjusel täitmata jätab, on abiandjal asutusel õigus selle isiku teenistusele ja muile sissetulekuile keeldu peale panna, kantud kulusid tema warandusest sisse nõuda wõi teda sunduslikult töömajasse paigutada wõi mujale tööle saata niikauaks, kunni kõik kantud kulud tasutud saawad ja tema oma kohuseid wabatahtlikult täitma hakkab.

K. Tamm (põl.): Teen ettepaneku wälja jätta esiteks esimese lõike wiimane lause ja teiseks — teine lõige.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **L. Johanson**: Komisjoni nimel ei saa ma nende ettepanekutega ühineda. Kui wälja jäetakse § 25 I lõike wiimane lause, siis on wõimalus sisse nõuda kulusid ka neilt inimestelt, kes ise selle läbi kerjuse seisukorda wõiwad sattuda. Selle seaduse ülesanne ei ole aga mitte uusi kerjuseid juurde soetada, waid just toetust anda waestele ja neile, kellel seda tarwis on.

Mis teise lõike wäljajätmisesse puutub, siis on see weel wähem põhjendatud. Kui härra Tamm I lugemisel sõna wõttis, siis wõis aru saada, et tema selle poolt on, kui neilt inimestelt, kes wõiksid oma kohuseid täita kehwide omaste wastu, need kulud sisse nõutakse. Kui aga nüüd härra Tamm'e ettepanek wastu wõetakse, siis wõetakse ka ühtlasi sissenõudmise abinõu ära neilt asutustelt, kes on kohustatud toetust andma. See abinõu peaks aga jääma ja teda tuleks tarwitada nende wastu, kes laiskuse, hooletuse wõi kangekaelsuse pärast oma kohused täitmata jätwad. Ma arwan, et see juba sellepärast tarwilik on, et kulusid kokku hoida. Ei ole ka mingisugust kõlblist põhjust, et neilt inimestelt, kes kohused täitmata jätwad laiskuse pärast, kulud sisse nõudmata tuleksid jätta.

Juhataja **K. Wirma**: Rkl. Tamm'e poolt on esitatud kaks ettepanekut 1) wälja jätta I lõike wiimane lause ja 2) wälja jätta II lõige. Need ettepanekud tulewad lahus hääletamisele. Asun esimese ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb teine ettepanek — wälja jätta II lõige. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 25 komisjoni poolt esitatud kujul. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 25 wastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu § 26.

§ 26. Kui hoolekande alla kuuluw isik hoolekannet kestwalt täieliku ülalpidamise näol saab, on abiandjal asutusel õigus

kõike hoolealuse päralt olewat warandust, wälja arwatud isikliku tähtsusega asjad ja tööriistad, oma walitsemisele wõtta ja kõiki warandusest saadawaid sissetulekuid hoolealuse ülalpidamiseks tarwitada, kui hoolealune neid ise ei kasuta. Peale hoolealuse surma pärib waranduse see asutus, kes hoolealuse eest hoolt kandnud, wälja arwatud need juhtumised, kus pärijaks on omaksed ja sugulased, kellel nendest olenemata põhjustel ei olnud wõimalik hoolekannet teostada. Wiimasel juhtumisel arwatakse pärandusest maha hoolekande peale tarwitatud kulud.

Aruandja L. Johanson (loeb):
§ 27. Kui keegi isik on teeninud ühes ja sellesamas äris wõi ettewõttes wõi ühe ja sellesama tööandja teenistuses seisnud vähemalt kakskümmend aastat ja selle aja jooksul jäänud sedawõrd töowõimetuks, et tema ennast enam ise ära elatada ei suuda ja selle tõttu ühiskondliku hoolekande alla kuuluks, on nimetatud äri, ettewõtte wõi tööandja, niisama ka kõiknende õiguslikud järeltulijad kohustatud selle isiku eest hoolitsema kunni tema surmani, kusjuures hoolitsejal õigus on hoolealust tarwitada tema jõukohasele tööle.

Töö - hoolekandeminister Chr. Kaarna: See paragrahw on seaduseelnõusse wõetud hoolimata sellest, et Wabariigi Walitsuse esitaja komisjonis tema wastu on waielnud. Walitsus on sellel arwamisel, et meie wõime ja jõume hoolekannet korraldada riigi ja omawalitsuste poolt, kuid erilisi kohustusi panna üksikute inimeste ja ettewõtjate peale, seda ei pea walitsus kuidagi wastuwõetawaks.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja L. Johanson: Töökaitse komisjonis toodi seda ette, selle paragrahwi põhjenduseks, et kui näiteks ühes asutuses wõi ettewõttes inimene 20 aastat on töötanud ja seega oma kõige paremad aastad selles teenistuses kulutanud, ja sellejuures wiimati tööjõuetuks jäänud, siis asutusel wõi ettewõttel peaksid olema ka kohustused selle inimese wastu. Kui keegi 20 aastat on teeninud ja sellejuures töowõimetuks on jäänud, siis arwan, et oleks küllalt kõlblist õigust nõuda, et teda ka edaspidi mitte uulitsale ei heidetaks,

waid et tema eest hoolt kantaks, ja et tema tööjõudu ka edaspidi selles asutuses kasutataks. Muidugi, kui see paragrahw wastu wõetakse, siis vähendaks ta omawalitsuse kulusid. Kui aga seda wastu ei wõeta, siis lähewad need kulud ka riigi wõi omawalitsuse kanda.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 27 wastu wõetud.

Aruandja L. Johanson (loeb):
§ 28. Hoolekande alla kuuluwate isikute matmisekulud katawad samad asutused, kes nende eest on wõi oleksid kohustatud hoolt kandma.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 28 wastu wõetud.

Aruandja L. Johanson (loeb):

III peatükk.

Hoolekanne laste ja alaealiste eest.

§ 29. Hoolekanne laste eest algab nende esimesest elupäewast peale ja kestab kunni täisealiseks saamiseni.

Hoolekanne seisab laste waimlise, kõlbliku ja kehalise edenemise eest hoolitsemises ja neile, kes seda wajawad, ülalpidamise ja rawitsuse andmises, järgnewates paragrahwides näidatud alustel.

K. Tamm (põl.): Teen ettepaneku III peatükk §§ 29—76 üldkomisjoni anda tema kooskõlastamiseks wastawate seadustega waestelaste, waestelaste- ja hoolekandekohtute kohta.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja L. Johanson: Selles peatükis wastolusid olemas ei ole. Seda on walitsuse esitajad komisjonis tõendanud ja seda on nad ka minule kui aruandjale siin öelnud. Wõib olla, et on muid põhjusi, mille pärast seda paragrahwi komisjoni tuleks anda, igatahes aga mitte wastolude pärast. Ei tuleks seda peatükki mitte üldkomisjoni anda.

Juhataja K. Wirma: Rkl. Tamm'e poolt on ettepanek tehtud peatükk III, §§ 29—76 üldkomisjoni anda tema kooskõlastamiseks wastawate seadustega

waestelaste, waestelaste- ja hoolekande-kohtute kohta. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 29. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 29 wastu wõetud.

Rkl. Jaanis'e poolt on kwoorumiküsimus üles tõstetud. (Hüüded: Kahju küll! — Helistatakse kõrwalruumidesse.) Koos on 25 Riigikogu liiget, seega ei ole kwoorum koos.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 2.25 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **K. Wirma.**

Abisekretäär **Osk. Köster.**

Abisekretäär **J. Wain.**